

VOKIETIJOS¹ LB VALDYBOS INFORMACIJOS

Informationsblatt der Litauischen Volksgemeinschaft in der Bundesrepublik Deutschland e.V.

Nr. 3 (512)

2004 spalio / Oktober 2004

PLB – JAUKŪS NAMAI NAUJIESIEMS EMIGRANTAMS

Brangūs bičiuliai,

sveikinu Jus, susirinkusius į šį suvažiavimą Birštone.

Birštonas tapo vieta, kur šiandien susibūrė po visą pasaulį pasklidusios lietuvių tautos atstovai – tiek senųjų emigrantų ainiai, tiek nuo sovietinių okupantų į Vakarus pasitraukę mano likimo broliai, tiek į Rytų tyrus tremtų lietuvių palikuonys. Skirtingi likimai, skirtingos gyvenimo sąlygos, bet tėvynės meilė panaši. Ir mūsų skausmas dėl jos netekties buvo panašus.

Tačiau jau vien faktas, kad galite rengti savo suvažiavimus tėvynėje, byloja, jog svarbiausias Pasaulio Lietuvių Bendruomenės, Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos ir visos išeivijos tikslas – nepriklausoma, demokratinė Lietuva – galutinai pasiektas.

ŠIAME NUMERYJE:

- Pasaulio LB pirmininkų suvažiavimas 3-6 psl.
- Sportas 6 psl.
- LR Ambasados žinios 7 psl.
- Mūsų apylinkėse 8-9 psl.
- Asmenys 9-10 psl.
- Vasario 16-osios gimnazijoje 11-12 psl.
- Spaudos draudimo panaikinimas 13-15 psl.
- Skelbimai - žinios 16 psl.

Nepriklausomybė ne tik atkurta – šaliai tapus NATO nare sukurtos ir tvirtos mūsų saugumo garantijos. Narystė Europos Sąjungoje atveria greitesnės ekonominės ir socialinės pažangos perspektyvas, kartu stiprina Lietuvoje demokratijos pagrindus, skatina pilietinės visuomenės raidą.

Tačiau tai anaipatol nereiškia, kad dabar Pasaulio Lietuvių Bendruomenės ir Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos laukia menkesni darbai, kad jūsų veikla netenka svarbos.

Mūsų laikmetis kelia kitokio pobūdžio uždavinius, bet ne lengviau įgyvendinamus.

Kadaise „Santaros-Šviesos“ paskelbtas ir Pasaulio lietuvių bendruomenės praktinėje veikloje įtvirtintas šūkis „Veidu į Lietuvą“ dabar įgijo naują prasmę.

Vakaruose atsidūrusi išeivija, atsigręždama veidu į okupuotą Lietuvą – gabendama į tėvynę draudžiamą laisvąją spaudą, bendraudama su tautiečiais, palaikydama su jais asmeninius ryšius – tvirtino tautos tikėjimą, kad sovietinė tironija anksčiau ar vėliau vis viena žlugs, skleidė laisvės ir demokratijos idėjas. Tai buvo gyvybiškai svarbu okupuotai Lietuvai, nes padėjo išsaugoti nepavergtą mūsų tautos dvasią, prasiveržusių Atgimimo laikais „dainuojančios revoliucijos“ sąjūdžiu.

Dabar išeivijai reikia būti atsigręžusiam „veidu į Lietuvą“ dėl kitų tikslų. Tai reikia daryti, siekiant išsaugoti po pasaulį išsklidusiose lietuvių bendruomenėse lietuvių dvasią, mūsų kalbą, kultūrą, tradicijas, papročius, dvasinius saitus su Lietuva.

Mano kartos išeivijai lietuviybės išsaugojimas buvo savaime suprantama būtinybė. Mes buvome politiniai pabėgėliai, priversti palikti tėvynę, nes grėšė susidorojimas, fizinis sunaikinimas. Į tremtį vykome, širdyse sergėdami laisvos Lietuvos idėją. Ne tik lietuvių kalbos, kultūros, tradicijų išsaugojimas, bet ir politinės pastangos nuolat priminti pasauliui okupuotos tėvynės bylą mums buvo vienas svarbiausių gyvenimo tikslų.

LR Prezidentas Valdas Adamkus ir Alma Adamkienė

Naujoji emigracijos banga – daugiausia vadinamieji ekonominiai emigrantai. Jie niekuo neblogesni už mūsų – pokario išeivijos kartą. Jie tiesiog gyvena kitokiomis sąlygomis, siekia pirmiausia asmeninės gerovės tikslų. Tai neatimama šiuolaikinio žmogaus teisė – teisė išvykti ir grįžti, teisė pasirinkti norimą gyvenimo vietą, kur galima sau ir savo šeimai sukurti geresnį gyvenimą, labiau atskleisti savo sugebėjimus, realizuoti savo tikslus. Šie emigrantai – demokratijos vaikai, besinaudojantys jos teikiamomis galimybėmis.

Lietuvai ši emigracijos banga gali atnešti ir naudos. Tik reikia išsaugoti naujųjų emigrantų saitus su tėvynė.

Tai neįvyks savaime, be jokių pastangų. Pasaulio lietuvių bendruomenė, kitos išeivijos organizacijos jau įtraukia

avos nacionalinė
M.Mažvydo biblioteka

naujuosius emigrantus, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso, į lietuvių bendruomenių gyvenimą, stengiasi sudominti lietuviškąją veiklą.

Lietuvių organizacijos naujiesiems emigrantams turi tapti jaukiais namais. Jie turi jaustis laukiami, reikalingi, globjami. Tai naudinga visiems. Dabartinė emigracijos banga suteiks naujos dvasios senosioms išėivijos organizacijoms, praturtins lietuvių bendruomenių gyvenimą, visuomeninę ir kultūrinę veiklą.

Istorija tarsi kartojasi. Pokario metais į Jungtines Amerikos Valstijas atvykę išėiviai atgaivino ankstesnių kartų emigrantų įkurtas organizacijas, įpūtė naujo vėjo į lietuviškąjį gyvenimą. Lietuvių visuomeninė ir kultūrinė veikla taip sustiprėjo, kad savo lietuviškąsias šaknis ėmė atrasti net ir lietuvybei lig tol buvę kurti Amerikoje gimę senųjų emigrantų vaikai ir vaikaičiai.

Dabar iš Lietuvos atvykstantis jaunimas jau spėjo gerokai pagyvinti lietuvių bendruomenių sporto veiklą, kultūrinį gyvenimą. Tai turėtų skatinti ir užsienio kraštuose gimusį jaunimą, pokario kartos išėivių vaikus bei vaikaičius, labiau susidomėti savo lietuviškomis šaknimis, lietuvybe.

Tik perduodami lietuvybės estafetę iš kartos į kartą galime tikėtis, kad užsienio lietuvių bendruomenės, puoselėjančios jau beveik pusantro šimto metų visuomeninės ir kultūrinės veiklos tradicijas, dar ne vieną dešimtmetį išliks gyvybingomis lietuvių tautos mėdžio šakomis.

Tai svarbu po pasaulį pasklidusioms lietuvių bendruomenėms. Tai ne mažiau svarbu ir Lietuvai, nes gyvendami ir kitose pasaulio šalyse lietuviai lieka tėvynei brangūs sūnūs. Juolab šiuolaikinės komunikacijos priemonės leidžia palaikyti nuolatinis ryšius su savo

kraštu, dalyvauti jo visuomeniniame, politiniame, ekonominiame ar kultūriname gyvenime net ir būnant fizine prasme už tūkstančių kilometrų nuo gimtinės.

Tik būtina sudaryti palankias teises, socialines ir psichologines sąlygas tautiečių ryšiams su tėvyne. Čia reikalinga tokius ryšius skatinanti nuosekli valstybės politika. Tuomet vis daugiau užsienio šalyse nemažai pasiekusių lietuvių norės savo veiklos pėdsakų palikti ir Lietuvoje, o dalis išvykusių tautiečių kada nors ir sugrįš į tėvynę.

Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus

(LR Prezidento kalba, pasakyta PLB Darbuotojų suvažiavime, 2004 m. rugpjūčio 16 d. Birštone)

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO RINKIMAI

Vokietijoje esantys Lietuvos Respublikos piliečiai galės balsuoti Lietuvos Respublikos ambasadoje Berlyne (Charitéstr. 9, 10117 Berlin) arba ambasados skyriuje Bonoje (Konstantinstr. 25A, 53179 Bonn) pateikę savo pasą arba asmens tapatybės kortelę.

Jei vyks pakartotinis balsavimas, balsuoti bus galima:

2004 m. spalio 12–15 d., spalio 18–22 d. – nuo 13 val. iki 17 val.,

2004 m. spalio 24 d. (rinkimų dieną) – nuo 8 val. iki 20 val.

Pareiškus pageidavimą, galima balsuoti paštu.

Asmenys, turintys gyvenamąją vietą Lietuvoje ir įtraukti į rinkėjų sąrašus Vokietijoje, būdami Lietuvoje balsuoti negalės, todėl prašome apsispręsti, kur norėsite balsuoti. Pareiškusieji norą balsuoti Lietuvoje bus išbraukti iš LR Seimo 2004 m. rinkėjų sąrašų Vokietijoje.

Daugiau informacijos apie Lietuvos Respublikos Seimo rinkimus galima taip pat rasti internete adresu: <http://www.vrk.lt>

RINKIMAI Į VOKIETIJOS LB TARYBĄ 2004 M.

Vokietijos lietuviai kas trejus metus renka naują Vokietijos Lietuvių Bendruomenės Tarybą. Ji yra aukščiausiasis Vokietijos lietuvių organas. Taryba renka valdybą, garbės teismą ir kitas svarbias institucijas, nustato lietuvių bendruomenės veiklos gaires, priima ir keičia Vokietijos LB statutą ir t.t. Ji taip pat atsako už visą bendruomenės turtą. Todėl labai svarbu, kad į ją būtų renkami geriausi, veikliausi Vokietijos lietuviai.

Rinkimai vyks korespondenciniu būdu š. m. gruodžio 4 d.

Kandidatuoti gali kiekvienas visateisis Vokietijos LB narys, ne jaunesnis kaip 21 metų. Tokį kandidatą arba net visą kandidatų sąrašą (ne daugiau kaip 15 žmonių) gali pasiūlyti penki visateisiai Vokietijos LB nariai. Siūlomų kandidatų į Krašto Tarybą sąrašai turi būti atsiųsti Rinkimų komisijai **iki š. m. spalio 16 d.**

Siūlomų kandidatų sąrašė turi būti nurodoma:

- kandidato pavardė, vardas, amžius, užsiėmimas arba profesija, nario knygelės numeris, adresas ir kuriai apylinkei priklauso;
- siūlytojų pavardės, vardai, amžius, nario knygelės numeriai, adresai ir kuriai apylinkei siūlytojai priklauso;
- kas siūlytojų įgaliotas atstovauti sąrašui, kad radus rašte trūkumų būtų žinoma, į ką kreiptis dėl jų atitaisymo.

Bendrąjį laiku pasiūlytų kandidatų sąrašą Rinkimų komisija paskelbs apylinkėms ir balsuotojams iki š. m. lapkričio 6 d.

Raginame apylinkių vadovybes ir visus narius atkreipti dėmesį į vyksiančius rinkimus ir pasirūpinti, kad būtų pasiūlytas reikiamas skaičius tinkamų kandidatų.

Bendruomenės gyvastingumas priklauso nuo bendruomenės narių veiklos ir aktyvumo. Ir kiek tie nariai domisi bendruomene, kiek sumanumo bei darbo į ją investuoja, tiek jie užtikrina sveiką savo, savo vaikų ir kitų lietuvių integraciją už Lietuvos ribų, neprarandant tautinio identiteto. Todėl siūlykite savo kandidatus ir dalyvaukite rinkimuose.

Rinkimų komisijos adresas:

**Raimunda Jankūnienė, c/o Litauische Volksgemeinschaft
Lorscher Str. 1, 68623 Lampertheim-Hüttenfeld**

PASAULIO LB DARBUOTOJŲ SUVAŽIAVIMAS BIRŠTONE 2004 M.

Birštono vardas pirmą kartą paminėtas 1382 m. kryžiuočių kronikose kaip "sodyba prie sūraus vandens" (Birstain). XIV a. stovėjo medinė pilis, kuri nė karto priešio nebuvo užimta, vėliau ji tapo karališkuoju dvaru. Miškuose dažnai medžiodavo Lietuvos valdovai. XIII a. Birštono apylinkėse buvo suformuotas valsčius, o 1518 m. Birštonas jau vadinamas miestu. XIX a. miestas pradėjo garsėti gydomųjų savybių turinčiais mineraliniais vandenimis. 1846 m. – kurorto įkūrimo metai. 1966 m. Birštonui suteiktos respublikos pavaldumo miesto teisės. Birštonas yra jaukus, tvarkingas, ramus kurortas. Jis išsidėstęs pietinėje Lietuvos dalyje, Nemuno kilpų regioniniame parke. Lankytojus labiausiai traukia savo stebėtina gamtovaizdžio harmonija, sveika aplinka, švelniu klimatu ir mineraliniais vandenimis.

PLB vėliava Birštone

Štai tokia gražiame Lietuvos kurorte š. m. rugpjūčio 16–19 dienomis rinkosi Pasaulio Lietuvių Bendruomenės kraštų, Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos pirmininkai, atstovai ir kviesti svečiai į savo metinį suvažiavimą. Susitikę Vilniuje prie PLB būstinės visi buvo autobusais nugabenti į Birštoną ir ten apgyvendinti jaukiose patalpose. Tačiau žavėtis nuostabia Birštono gamta nebuvo laiko – tuojau po pietų PLB pirmininkas Gabrielius Žemkalnis pakvietė į pirmąjį posėdį. Po jo žodžio buvo perduotas Ministro Pirmininko A. Brazausko sveikinimas, o kraštų pirmininkams įteikti ir jo padėkos raštai bei dovanos. Dalyvius pasveikino

ir Birštono meras Senkevičius, ir pranešė, kad yra organizuojama poilsio programa išėiviams.

Vadovybės užmojai

Pasiekietęs Juozą Polikaitį iš JAV padėjėju ir Jolantą Norkevičienę iš TMID sekretore, pirmininkas paskelbė rimtų darbų pradžią. Pirmuoju darbotvarkės punktu programa numatė PLB valdybos pranešimą, kurį pats pirmininkas ir padarė. Jis pažymėjo, kad pranešime akcentuos ne tiek atliktų darbų ataskaitą – jų per vienus metus dar nedaug užbaigtų, kiek kai kurių bendruomenės problemų išskilimą. Šiuo metu Pasaulio LB šeimai priklauso 34 kraštų bendruomenės. Pati naujausiai susiformavusi – Airijos bendruomenė. Rūpestį kelia Rusijos bendruomenė: sveikintina, kad Kaliningrado krašto lietuvių kultūrinę autonomiją remia krašto valdžia, bet gali ateityje iškilti tam tikro priklausomumo pavojus. Pirmininko nuomone, buvo padaryta klaida, nes nepakankamai įvertintas faktas, kad sąlygos atskiruose kraštuose labai skirtingos, o naujai besikuriančių bendruomenių struktūros modeliuotos pagal sėkmingą Vakarų kraštų bendruomenių sandarą. Iš tikrųjų galima skirti bent penkis labai skirtingus regionus, reikalaujančius skirtingų veiklos būdų ir kitokios struktūros.

Kaip pasiekimą pirmininkas paminėjo sėkmingą "Pasaulio lietuvių" žurnalo reikalų tvarkymą. Kaip žinia, žurnalo redagavimas buvo perkeltas iš JAV į Punska, rasta nauja redaktorė – Živilė Makauskienė. Rūpestį kelia išlaidos, kurių esamieji prenumeratoriai nepadengia. Nepaprastai įdomi ir naudinga buvusi pirmininko kelionė į Kazachstaną, jos metu aplankytos ten įsikūrusios lietuvių bendruomenės. Pradėtas vykdyti ir projektas, siekias sutelkti Lietuvos partizanų dokumentus. Vienu didžiausių naujosios valdybos darbo baru pirmininkas pažymėjo finansų PLB veiklai telkimą.

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos valdybos narė Vilma Remmert-Fontes (iš Vokietijos) padarė pranešimą apie jaunimo veiklą. Ji nurodė, kad praėjusiais metais vykęs XI PLJ kongresas įpareigojo valdybą tam tikriems darbams, kurių dalis atlikta ar pradėta vykdyti. Vienas svarbiausių valdybos uždavinių buvo sukurti jaunimui galimybę keistis informacija. Jau įkurtas informacijos

tinklalapis www.PLJS.org. Pradėta taip pat tvarkyti visų PLJS kongresų archyvą. PLJS vizija dar nesuformuluota, bet jau ryškėja kai kurie jos elementai: būtinumas išlaikyti tautinį lietuvių sąmoningumą užsienyje; įžvalga, kad tam tikslui lietuvių kalba yra svarbiausias veiksnys; kurti pozityvų Lietuvos įvaizdį pasaulyje; megzti ir plėsti tarptautinius ryšius.

Iš ateities darbų pranešėja paminėjo užmojų 2005 m. surengti Europos lietuvių jaunimo sąskrydį siekiant kurti jaunimo sąjungas tuose kraštuose, kuriuose jų dar nėra, o 2006 m. vasarą – organizuoti XII Pasaulio LJS kongresą Kanadoje (Toronte, Monrealyje ir Hamiltone). Kongreso informacija: <http://www.kongresas.com>.

PLB valdybos vicepirmininkui prel. E. Putriui buvo pavesta kalbėti lietuviškos sielovados užsienyje reikalais, tačiau jo pranešimas pateikė gana plačią ir informatyvią apskritai lietuviško gyvenimo mozaiką, ypač naujųjų ateivių. Savo pranešimą iliustruodamas konkrečiais, savo išgyventais faktais, jis nušvietė, kas dedasi regionuose, kuriuose telkiasi naujieji lietuviai. 1990–2000 metais iš Lietuvos išvyko apie 250 000 asmenų, iš kurių, pranešėjo nuomone, tik 2 nušimčiai prisideda prie lietuviškos veiklos. Naujųjų ateivių tikslas – ekonomiškai išsilaikyti, nemaža jų dalis šalyse yra nelegaliai. Religinis jų aptarnavimas yra nepakankamas, kadangi trūksta kunigų. Sielovados reikalai Rytų kraštuose yra prasti, o Rusijoje – blogi, kadangi ten katalikai laikomi nepageidaujama sekta ir kunigams išduodamos įvažiavimo vizos tik porai dienų. Prelatas reikalavo keisti užsienio sielovados strategiją, kad ji būtų pritaikyta prie užsienio lietuvių poreikių.

Lietuvos valstybės rūpinimasis užsienio lietuviais

Tautinių mažumų ir išėivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinis direktorius Antanas Petrauskas bandė pristatyti valstybinę ryšių su užsienio lietuvių politiką. Tačiau aptarė š. m. birželio 8 d. patvirtintą valstybinę Užsienio lietuvių bendruomenių rėmimo 2004–2006 metų programą, kurios tikslas – stiprinti užsienio lietuvių ryšius su Lietuva, sudaryti sąlygas puoselėti tautinę savimone ir atstovauti Lietuvai užsienyje, remti užsienio lietu-

vių bendruomenės, padėti joms įgyvendinti kultūros, švietimo, socialinius ir kitus projektus. Šiai programai įgyvendinti kasmet reikėtų 3316 tūkstančių litų. Svarbią vietą programoje užima liuanistinis švietimas. Generalinio direktoriaus teigimu, Vasario 16-osios gimnazija turinti išlikti, tačiau ji turinti keistis. Kaip – to nepasakė.

Buvo pristatyta ir Užsienio lietuvių bendruomenių švietimo ir kultūros informacijos centrų (ŠKIC) tinklo sukūrimo koncepcija, kuria siekiama suformuoti lietuvių švietimo ir kultūros informacijų centrų užsienyje sampratą, Lietuvos valstybės ir jos valdymo institucijų požiūrį į užsienio lietuvių bendruomenių kultūros raidą, numatyti ekonomines, teises ir etnines-ideologines kultūros politikos įgyvendinimo užsienio lietuvių bendruomenėse priemones bei užsienio lietuvių bendruomenių švietimo ir kultūros informacijos centrų tinklo sukūrimo prielaidas.

Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas įsteigė apdovanojimo ženklus nusipelnusiems užsienio lietuvių veikėjams. Generalinio direktoriaus įsakymu pirmieji apdovanoti aukso ženklu PLB pirmininkas Gabrielius Žemkalnis ir Vokietijos LB pirmininkas Antanas Šiugždinis, sidabro ženklu – Lenkijos lietuvių veikėja Irena Gasperavičiūtė.

Įgaliotasis ministras dr. Rimantas Morkvėnas, Užsienio reikalų ministerijos patarėjas išeivijos klausimais, pristatė Lietuvos Respublikos atstovybių užsienyje (ambasadorių ir konsulų) darbą su lietuvių bendruomenėmis. Šiuo metu apie 500 Lietuvos diplomatų dirba 50 atstovybių užsienyje. Nors jų pagrindiniai uždaviniai nėra darbas su lietuvių išeiviais, tačiau jie galėtų paveikiai bendradarbiauti su lietuvių bendruomenėmis: viena vertus, galėtų joms padėti, antra vertus, jas pasitelkti atliekant kai kuriuos savo darbus. Pranešėjo nuomone, Lietuva skiria per mažai dėmesio išeivijos reikalams, ypač dabar, kada naują banga iš Lietuvos išvyko per 200 000 asmenų, iš kurių gal daugumas nuolatinei įsikurs užsienyje. Jis rado daug argumentų, kodėl to dėmesio galėtų ir turėtų būti daugiau. Todėl norėjosi, jog jo kalbos klausytųsi diplomatai, o ne užsienio lietuviai. R. Morkvėno nuomone, netikslinga Departamentui rūpintis tiek tautinėmis mažumomis Lietuvoje, tiek užsienio lietuviams. Tai labai skirtingos funkcijos. Tiksliau būtų, jei išeivijos reikalais rūpintųsi Užsienio reikalų ministerija.

Pirmadienio vakre suvažiavimą aplankė Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus ir p. Alma Adamkienė. Jie

trumpai dalyvavo suvažiavimo programoje. Prezidentas pasakė sveikinimo kalbą. Jis nurodė, kad ir šiandien, kai Lietuva yra laisva ir visateisė NATO bei ES narė, lietuvių bendruomenės laukia kitokio pobūdžio uždaviniai nei anksčiau, tačiau jie yra ne mažiau svarbūs ir ne lengviau įgyvendinami. Jis ragino išsaugoti po pasaulį išsklidusiose lietuvių bendruomenėse lietuviybės dvasią, mūsų kalbą, kultūrą, tradicijas, papročius, dvasinius saitus su Lietuva. (Kalbos tekstą žr. p. 1-2). Prezidentas dar porą valandų bendravo su suvažiavimo dalyviais "Birštono seklytėlėje" suruoštoje vakaronėje. Ten dalyviai turėjo progos neformaliai su Prezidentu pasikalbėti.

Išeivių rūpesčiai

Išeivijos problemos buvo svarstomos keliuose ratuose. Pirmiausia tarėsi kraštų bendruomenių atstovai, susiskirstę į panašioje padėtyje esančias grupes, kurių buvo sudaryta keturios. Vokietijos atstovai posėdžiavo Vakarų ir Vidurio Europos grupėje, kuriai pirmininkavo Anglijos LB pirmininkė Vida Gasperienė. Pradžioje pasikeista patirtimi. Ypač įdo-

Suvažiavimo dalyviai prieš išvykstant į Birštoną

mios buvo žinios iš kraštų, į kuriuos nukrypo naujai iš Lietuvos išvykstančių tautiečių srautai: Airijos, Anglijos ir Ispanijos. Spėjama, kad Airijoje šiuo metu yra tarp 40 000 – 60 000 lietuvių. Užmegzti kontaktai, planuojama išleisti laikraštėli, įkurti liuanistinę mokyklėlę, sustiprinti informaciją atvykusiems, kurie dažnai neranda kontakto su savo aplinka. Ispanijoje turėtų taip pat būti apie 40 000 lietuvių. Darbas ten yra varginas, veikia mafijos struktūros. Bendruomenė ten yra kūrimosi stadijoje. Neaišku, kiek į ten atvykusiųjų liks nuolatiniai gyventi. Anglijoje nuo seno veikia stipri bendruomenė, tačiau labai daug proble-

mų turi nauji ateiviai, kurie visokiais būdais apgaudinėjami neaiškių agentūrų, vežančių žmones į Angliją. Spėjama, kad 30 nuošimčių liks Anglijoje nuolat gyventi.

Posėdyje dalyvaujanti TMID Užsienio lietuvių skyriaus vedėja Violeta Raulinaitienė informavo apie skyriaus, kuriame šiuo metu dirba 5 darbuotojai, veiklą, liuanistinių mokyklų nuostatus ir kt.

Išvadose buvo pabrėžti tokie punktai:

* Nepasikliauti ateityje spėlojimais ir gandais, o siekti, kad būtų atlikti moksliniai tyrimai, kas vyksta Vakarų Europos kraštu lietuvių gyvenime.

* Su URM atvykstantiems lietuviams parengti jiems reikalingos informacijos leidinuką.

* Energingiau ieškoti veiklai paramos gyvenamuosiuose kraštuose.

* Sustiprinti tarpusavio bendravimą, taip pat tarp kraštų ir su ambasada bei konsulatų darbuotojais. (Kai kuriuos bendruomenės pasigedo artimesnio ryšio ir su Departamentu).

* Siekti, kad būtų įkurtas kultūros ir verslo centras Vakarų Europoje.

* Vakarų Europai svarbu, kad buvo pritarė idėjai PLB rėmuose stipriau suvienyti Europos Sąjungos kraštų lietuvių bendruomenes. ES kraštai daug kur turi tą pačią problemą, teisinių nuostatų nėra jau visiškai užsienis, todėl atrodo, jog artimesnis bendruomenių bendradarbiavimas bus prasmingas ir naudingas.

Kitų grupių išvadose buvo siūloma:

Įsteigti internetinę lietuvių kalbos mokyklą. Įsteigti vieną interneto svetainę su nuorodomis į visas kitas svetaines. Sukurti liuanistinio švietimo sistemą pagal atskirų kraštų poreikius. Lietuvos institutui imtis lietuviškos kultūros sklaid-

dos darbo, imant pavyzdžiu kitų kraštų analogiškus institutus. Sudaryti mirusiųjų tremtinių sąrašą. Labiau rūpintis Sibiro krašto lietuvių tremtinių palikuonimis ir kt.

Atskirai buvo svarstomas "Pasaulio lietuvių" klausimas, kurį referavo redaktorė Živilė Makauskienė. Nors leidimo perkėlimo ir naujos redakcijos sudarymo sunkumai buvo lengvai įveikti, tačiau

susirūpinimą kelia žurnalo finansinė padėtis. Prenumeratos, aukos ir subsidijos visų išlaidų nepadengia, nors redaktorė už darbą jokio atlyginimo neima. Labiausiai ap sunkina didelės pašto išlaidos. Išsiuntinėjama 1500 egzempliorių. Vakarų Europoje yra vos 36 prenumeratorių, JAV – 700, Kanadoje – 80, Lenkijoje – 60. "Pasaulio lietuvis" nenori apsiriboti vien informacine medžiaga ir veiklos aprašymais, bet norėtų tapti visų užsienio lietuvių diskusijų forumu, kur būtų svarstomi principiniai ir praktiškos veiklos klausimai. Redaktorė pažadėjo išspręsti ir prenumeratų persiuntimo problemą.

Valanda laiko buvo skirta PLB vizijai ir misijai aptarti. PLB vicepirmininko dr. Broniaus Makausko iš anksto pakviesti kalbėjo: Daina Bagdonienė iš Norvegijos, Irena Gasperavičiūtė iš Lenkijos, Roberto Ibarra Véta iš Pietų Amerikos, Lolita Kalėda iš Australijos, Valentina Loginova iš Ukrainos, Juozas Polikaitis iš JAV. Diskusijose pasisakė ir kiti. Kadangi pasisakymai nebuvo sustyguoti, jie išėjo gana skirtingi, nesimatė vientisos minties, kai kuriems stigo idėjinio tęstinumo. Pasisakymai bus perduoti Vizijos ir misijos komisijai, kuriai vadovauja PLB valdybos narė Liūda Rugienienė. Galutinai vizijos klausimą svarstys ateinantis PLB seimas.

Atskiras posėdis buvo skirtas švietimo problemoms. PLB valdybos narės švietimo reikalams Giedrės Pauliukonienės pranešimą apie atliktus darbus perskaitė G. Žemkalnis. TMID generalinio direktoriaus pavaduotoja Vida Bagdonavičienė kalbėjo apie lituanistinio švietimo programos priemones. Liudas Liutkevičius pristatė kompiuterinę programą, skirtą 5-12 klasių mokiniams, norintiems tobulinti savo lietuvių kalbos įgūdžius. Programa apima lietuvių kalbos rašybą ir skyrybą. Programoje lygiagrečiai pateikiama lietuvių kalbos teorija bei jos žinias ir įgūdžius padedantys įvairių rūšių testai. Programos kaina – 50 piniginių vienetų savojo krašto valiuta. Problema: programa dar nėra ekspertų įvertinta.

Galop PLB valdybos narys Jaras Alkis informavo apie Lietuvoje rengiamas 7-ąsias Pasaulio lietuvių sporto žaidynes, kurios įvyks Vilniuje 2005 m. birželio 30 – liepos 3 d. Registruotis reikia iki 2005 m. birželio 1 d. Tikslesnė informacija bus pateikta vėliau.

Socialinių įstaigų priežiūros ir audito departamento direktorius Aivydas Keršulis padarė informatyvų pranešimą apie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vykdomą migracijos politiką: 1) Pabėgėlių paramos programą 2) Politinių

Vokietijos atstovai su Prezidentu: Aidas Šiugždinis, Vincas Bartusevičius, Laima Lioštvė ir Vilma Remmert-Fontes (Nuotr. O. Bartusevičienės)

Komentaras

Lietuvos rūpinimasis užsienio lietuviams

Susumuojant Lietuvos valstybės pastangas rūpinantis savo išeivija galime konstatuoti, kad tas rūpinimasis paskutiniu metu tarsi ir padidėjo, tačiau yra dar toli gražu nepakankamas. Gražiai ir labai pozityviai išeivijos atžvilgiu pasisako aukščiausieji Lietuvos valdžios pareigūnai: Prezidentai, Seimo Pirmininkai, Premjerai. Gražių žodžių negaili ir žemesnės pakopos valdininkai, tačiau vien gražių žodžių nepakanka. Nors turime ir labai pozityvių glaudaus ir vaisingo bendradarbiavimo tarp Lietuvos diplomatų ir lietuvių bendruomenių pavyzdžių, bet apskritai diplomatai lieka abejingi išeivijos reikalams ir nemato reikalo čia daugiau angažuotis. Ne vien dėl to, kad, turint ir taip daug darbų, toks angažavimasis reikštų pridėtinį darbą, bet turbūt daugiau dėl to, kad nesuprantama tokio darbo nauda ir reikalingumas. (Originalus vieno diplomato pasisakymas: "Ambasadose gyvena iš Lietuvos mokesčių mokėtojų pinigų. Emigrantai nemoka mokesčių, todėl nėra pareigos jais rūpintis".)

Sveikintina yra Užsienio lietuvių bendruomenių rėmimo programa, kuriai realizuoti skiriamos ir tam tikros sumos pinigų. Jos tikrai padeda naujoms bendruomenėms susikurti ir jau esančių veiklai užtikrinti bei pagyvinti. Lėšų panaudojimas, nepaisant nustatytų gairių, atrodo nelabai subalansuotas. Gauti lėšų statyboms yra lengviau negu kultūrinei veiklai, nors objektų panaudojimas iki galo neištirtas ir apgalvotas. Daugiau remiamos naujai besikuriančios Rytų kraštų bendruomenės, negu Vakarų. Tai galima gal kaip nors ir pateisinti, tačiau reikėtų matyti, kad ne viena senesnė Vakarų kraštų bendruomenė yra ne ką "turtingesnė" už Rytų kraštų bendruomenes. O ir tose bendruomenėse, kurios gali pasidžiaugti platesne jau institucionalizuota kultūrine veikla, pakitusiomis sąlygomis ji negalės būti išlaikyta. Pavojus didelis, kad be paramos sukurtos veiklos formos ir įstaigos sumenkės ar visai išnyks. Jas atkurti reikės nepalyginti daugiau pastangų ir lėšų, o kai kas pražus ir visiškai. Sunku gauti lėšų rimtesniems kultūriniais ir moksliniais renginiams. Gal manoma, kad išeiviams tai nesvarbu. Neaišku, kas tokius prioritetus nustato? Pastebimas ir tam tikras priklausomumo ryšio susidarymas, verčiantis vieną pusę perdėtam nuolankumui, o kitą – į išdidumą. Galutinai dar nesuvokta, kad prašoma ne išmaldos, kažko kam nors asmeniškai, bet lietuvių palaikymo veiklai, kuri nėra pati sau tikslas, taigi galų gale – pačiai Lietuvai. Todėl nereikėtų laukti, kad kas nors paramos prašytų, bet ją reikėtų tiesiog siūlyti, kad būtų atlikti tam tikri Lietuvai reikalingi darbai.

K. Riaušė

kaliųjų ir tremtinių integracijos pastangas. Tačiau pranešėjo keltoms problemoms suvažiavimo prezidiumas nesudarė galimybės skirti bent kiek dėmesio. Šiemet suėjo 100 metų nuo spaudos draudimo panaikinimo. Suvažiavime ši sukaktis buvo paminėta prof. dr. Antano Tylos paskaita. Prelegentas išsamiai nušvietė uždraudimo priežastis, tikslus ir pasekmes. Jis taip pat pabrėžė lietuvių pastangas šiam draudimui pasipriešinti suformuojant tvirtą trikampį tarp Lietuvos inteligentų, kurie toliau rašė lietuviškai, Mažosios Lietuvos spaustuvininkų, kurie spausdino Lietuvai reikalingą literatūrą, ir knygnešių, kurie per sieną gabeno leidinius. Spaudos draudimo metu buvo išspausdinta per 2 000 leidinių 5,5 milijono tiražu. 3 000 knygnešių įkliuvo rusų valdžiai. Draudimas buvo panaikintas, kadangi didžioji Rusija pasirodė bejėgė prieš atkaklų mažos tautos pasipriešinimą ir matė didesnį pavojų už Lietuvos ribų išeinančiose ir todėl necenzūruotose knygos ir laikraščiuose. Suvažiavimo dalyviai galėjo išklausti dar ir kitų pranešimų: apie Lietuvų fondą ir jo teikiamą paramą, Birštono mineralinius vandenius, atstatomus Valdovų rūmus. Sužinojo, kad rugsėjo 2 d. bus

atidaromos Sankt Peterburgo lietuvių bendruomenės 6 patalpos. Ne mažiau įdomios buvo ir ekskursijos į Rygiškių Jono gimnaziją Marijampolėje, turinčią išsamų žymiųjų savo absolventų muziejų, V. Mykoliaičio-Putino ir Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejus, Vinco Kudirkos memorialinį muziejų Kudirkos Naumiestyje ir galop į Jono Basanavičiaus sodybą Ožkabaliuose. Ten vyko ir puikiai surengta trečiadienio vakaronė su vaisėmis ir muzika.

Paskutinės suvažiavimo dienos priešpirtis buvo skirtas suvažiavimo darbui įvertinti ir išvadoms. Juozas Polikaitis pateikė suvažiavimo darbų apžvalgą, o dalyviai galėjo pareikšti savo nuomones, pastabas bei pageidavimus. Suvažiavimas nepigus, todėl natūraliai kilo klausimas, ar rezultatai pateisino išlaidas. Viena yra taip, kad toks Pasaulio Lietuvių Bendruomenės kraštų vadovų susitikimas ir bendravimas yra savaime naudingas, jei jame ir nieko kito svarbaus nebūtų pasiekta. Ta prasme suvažiavimas praėjo draugiškai ir linksmai. (Kadangi ypatingų laisvalaikio leidimo galimybių poilsiautojai Birštone neturi, vieną pavakarį suvažiavimo muzikantai ir dainininkai surengė jiems po atviru dan-

gum prie fontano net liaudies dainų koncertą). Antra, kaip ir iš šios apžvalgos matosi, suvažiavime buvo aptarta nemažai svarbių klausimų, suplanuota ateities darbų, užmegzta naudingų kontaktų. Tačiau suvažiavimo dalyviai išsakė ir kritiškų pastabų: suvažiavimo programa buvusi paskelbta gana vėlai ir nepakankamai konkrečiai, kad būtų galima jos svarstymui atitinkamai pasiruošti. Per mažai laiko buvo skiriama svarbiems klausimams nagrinėti. Jo mažai buvo ir muziejų apžiūrai bei kai kurių pasikviestų specialistų pranešimams aptarti. Trūkumu reikia laikyti ir tai, kad nebuvo suformuluoti suvažiavimo nutarimai, kuriuose būtų apčiuopiamai matomi suvažiavimo rezultatai ir kurie būtų naudingi plėtojant savo kraštuose tolesnę veiklą. Vietoj jų suvažiavimo dalyviai priėmė padėkas visiems tiems, kurie pinigais ar savo darbu prisidėjo prie šio suvažiavimo sėkmės, ir išreiškė viltį, kad ir ateinančiais metais galės susitikti panašiai gražioje Lietuvos gamtoje ir aptarti senas bei naujai iškilusias bendruomenės problemas.

(Info)

Sportas

AR PRISIDĖS LIETUVIAI PRIE KREPŠINIO POPULIARINIMO VOKIETIJOJE?

Po beveik dešimties metų pertraukos lietuviai krepšininkai vėl pradės žaisti Vokietijos krepšinio aukščiausiojoje lygoje – Bundeslygoje (anksčiau Hageno komandoje žaidė S. Jovaiša ir R. Kurtinaitis). Į pirmąją Vokietijos krepšinio lygą šiais metais įėjusi „Union Baskets“ krepšinio komanda iš Schwelmo miestelio (netoli Kölno) spalio mėnesį prasidėsiančiam rungtynių sezonui pasirašė sutartį su geriausiu Kauno „Atleto“ krepšinio komandos žaidėju Viliumi Gabšiu (Kauno „Atletas“ Lietuvos krepšinio lygoje (LKL) užima 9 vietą iš 10 komandų).

Vilius gimė 1979 metais Lietuvoje, yra 200 cm ūgio ir sveria 102 kg. Vidutiniškai per rungtynes jis pelno 21,2 taško ir atkovoja 7,4 kamuolio. Kaip tvirtina Schwelmo komandos vadybininkas Mittelmannas, Vilius yra visapusiškas žaidėjas. Krepšininkas anksčiau rungtyniavo Magnitogorske (Rusijoje) ir Tel Avive (Izraelyje).

Frankfurtiškai galės jį ir toje pačioje komandoje jau penketa metų žaidžiantį Gvidoną Markevičių stebėti lapkričio 13 dieną, kai jie kovos su vietine „Opel Skyliners“ komanda, kuri praėjusiais metais buvo Vokietijos krepšinio lygos čempionė.

Vokietijos aukščiausiojoje bundeslygoje kitą sezoną rungtyniaus mažiausiai keturi lietuviai. Be jau minėtų dviejų krepšininkų, sutartis taip pat pasirašė Singaras Tribė ir Rytis Vaišvila (abu su Würzburgo TSK).

O štai ką tik prasidėjusiame Vokietijos futbolo sezone nei pirmoje, nei antroje lygoje žaidėjų iš Lietuvos nebeliko. Igoris Morinas ir Vladas Trakis grįžo į tėvynę, o Dmitrijus Grušinas perėjo į Stuttgarto mėgėjų komandą (anksčiau žaidė iš antros lygos iškritusioje Osnabrūcko komandoje).

Gal lietuviai krepšininkai prisidės prie krepšinio populiarinimo Vokietijoje? Nes joks Vokietijos televizijos kanalas nerodė krepšinio varžybų Atėnų olimpinėse žaidynėse, nes jame nedalyvavo Vokietijos komanda (kuri iškrito Lietuvos dėka): TV rodė tik „bobų“ futbolą, arklių „kankinimą“ (ten arkliai paverčiami balerinomis) ir kitokias „neva“ sporto šakas, kurios Vokietijoje yra populiarios ir rodomos valandų valandas per televiziją. Taigi olimpiųjų žaidynių metu nemaža dalis tautiečių nusipirko pigius skrydžius į Lietuvą stebėti krepšinio. ... Romas Šileris

Darbo rinka

SESOZINIS DARBAS LIETUVIAMS VOKIETIJOJE

Vokietijos ambasada Vilniuje greitai reagavo į užklausimą dėl galimybės lietuviams sezono metu dirbti Vokietijoje. Siegfriedas Grananecas pranešė, kad kol kas tokios sutarties tarp Lietuvos ir Vokietijos nėra, ir nurodė, į ką tuo reikalu kreiptis.

Ilgesniame pokalbyje Vokietijos darbo ir ekonomikos ministerijoje Berlyne su atsakingu darbuotoju Ebeliu paaiškėjo, kad tokia sutartis iš viso nėra planuojama, nes šiuo metu – skirtingai nuo jai pavaldžiai darbų agentūrai – nereikalingi papildomi darbininkai.

O dėl laisvoje rinkoje samdomų darbuotojų iš Lietuvos per ateinančius dvejus metus niekas nesikeis. Jeigu nedarbas Vokietijoje liks toks pat aukštas, tokia padėtis tęsis ir dar trejus ateinančius metus, kaip ir numatyta ES sutartyje. Romas Šileris

NAUJASIS LIETUVOS RESPUBLIKOS AMBASADORIUS VOKIETIJOJE

Nuo 2004 m. rugsėjo 1 d. darbą pradėjo naujasis Lietuvos Respublikos nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius Vokietijos Federacinėje Respublikoje **EVALDAS IGNATAVIČIUS**.

Jis gimė 1967 m. vasario 8 d. Ukmergėje, yra vedęs, turi sūnų ir dukrą, kalba anglų, lenkų, vokiečių ir rusų kalbomis, mėgsta literatūrą, muziką ir sportą.

1992 m. baigė Vilniaus universiteto Filologijos fakultetą, o 1994 metais diplomatinį kursų Lydso (Didžiojoje Britanijoje) tarptautinių santykių institute. 2002–2004 m. dėstė Vilniaus Tarptautinių santykių institute.

Lietuvos diplomatinėje tarnyboje ambasadorius ėjo tokias pareigas:

1991–1995 m. dirbo Užsienio reikalų ministerijos Rytų ir Vidurio Europos skyriuje,

1995–1998 m. Lietuvos Respublikos ambasados Lenkijos Respublikoje patarėjas,

1998–2000 m. Užsienio reikalų ministerijos Rytų Europos ir Vidurinės Azijos skyriaus vedėjas,

2000 m. Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Kaliningrade,

2001–2002 Užsienio reikalų viceministras,

2002–2003 Užsienio reikalų ministerijos valstybės sekretorius,

2004 m. Užsienio reikalų ministerijos sekretorius – Politikos direktorius.

Lietuvos Respublikos ambasada Vokietijoje galų gale susilaukė ir kultūros atašė. Ja paskirta **RASA BALČIKONYTĖ**.

Naujosios Lietuvos Respublikos ambasados Vokietijos Federacinėje Respublikoje patalpos Berlyne iškilmingai atidarytos 2002 m. spalio 10 d., dalyvaujant Respublikos Prezidentui Valdui Adamkui. Ikišiolinis ambasadorius dr. **VAIDIEVUTIS GERALAVIČIUS**, buvęs ambasadorium nuo 2000 m. sausio mėn., sugrįžo į Lietuvą.

LIETUVOS RESPUBLIKOS AMBASADA

Charitéstr. 9
D-10117 Berlin-Mitte
Tel. +030/890 681 0
Faksas +030/890 681 15
info@botschaft-litauen.de

<http://de.urm.lt>

Darbo valandos:

Pirmadieniais – penktadieniais: 9.00–13.00 ir 14.00–17.00 val.

Konsulinio skyriaus priėmimo valandos:

Pirmadieniais – ketvirtadieniais: 10.00–13.00 val.

Vizų išdavimo valandos:

Pirmadieniais – penktadieniais: 10.00–13.00 val.

Šiuo metu LR ambasadoje Berlyne dirba šie darbuotojai:

EVALDAS IGNATAVIČIUS, ambasadorius

Tel. +030/890 681 0, info@botschaft-litauen.de

VYTAUTAS GUDAITIS, įgaliotasis ministras

Tel. +030/890 681 11, v.gudaitis@botschaft-litauen.de

TAURAS PAJAUJIS, patarėjas (konsuliniai reikalai)

Tel. +030/890 681 18, tauras.pajaujis@urm.lt

VIKTORAS GUDAVIČIUS, pirmasis sekretorius (politika)

Tel. +030/890 681 13, v.gudavicius@botschaft-litauen.de

SAULIUS KALVELIS, pirmasis sekretorius (ekonomika)

Tel. +030/890 681 16; s.kalvelis@botschaft-litauen.de

ERNESTAS MICKUS, antrasis sekretorius (politika)

Tel. +030/890 681 17, e.mickus@botschaft-litauen.de

EDUARDAS PETKEVIČIUS, pirmasis sekretorius (konsuliniai reikalai)

Tel. +030/890 681 20; e.petkevicius@botschaft-litauen.de

GITA BLINSTRUBAITĖ, antroji sekretorė (konsuliniai reikalai)

Tel. +030/890 681 19, g.blinstrubaitė@botschaft-litauen.de

RŪTA GULBINIENĖ, vyriausioji specialistė (ūkis ir finansai)

Tel. +030/890 681 24, r.gulbiniene@botschaft-litauen.de

ASTA ZISCHKA, kanceliarijos vadovė

Tel. +030/890 681 0, a.zischka@botschaft-litauen.de

ANTANAS BERNOTAS, gynybos atašė

Tel. +030/ 89 06 81 22

Faksas +030/ 89 54 27 49

RASA BALČIKONYTĖ, kultūros atašė

Tel. +030/890 681 28, r.balcikonyte@botschaft-litauen.de

Faksas +030/890661 26

SKYRIUS BONNOJE

Konstantinstrasse 25a

D-53179 Bonn-Bad Godesberg

botschaftlit@t-online.de

Tel. +0228/914910

Faksas +0228/9149115

Darbo valandos:

Pirmadieniais – penktadieniais:

9.00 – 13.00 ir 14.00-17.00 val.

Konsulinio sk. priėmimo valandos:

Pirmadieniais – ketvirtadieniais:

10.00 – 13.00 val.

Vizų išdavimo valandos:

Pirmadieniais – penktadieniais:

10.00 – 13.00 val.

Darbuotojai Bonnos skyriuje:

SAULIUS VALAINIS, Skyriaus vadovas, (patarėjas, ekonomika),

tel. +0228/9149119, botschaftlit@t-online.de

EGLĖ RADUŠYTĖ, (pirmoji sekretorė, konsuliniai reikalai),

tel.+0228/914910, klt-bonn@t-online.de

DANUTĖ DĖVELYTĖ, sekretorė, tel. +0228/914910

Hamburgo apylinkė

LAIŠKAS ATOSTOGAUJANČIAI

"GINTARO" TAUTINIŲ ŠOKIŲ KOLEKTYVO VADOVEI

Hamburgo tautinių šokių grupė

Miela Karina,

jau praėjo visas pusmetis nuo paskutinės repetacijos, kai Tu mus mokei naujų šokių žingsnelių, tad labai Tavęs pasiilgom. Kad tu žinotum, kiek mes turėjom paprakaituoti, kol gerai išmokome naujus šokius: "Blezinginį Jonkelį", "Vakaruškas"! Šokiai yra tikrai smagūs ir žaismingi, tačiau buvo sunku surasti aštuntąjį šokėją! Jo taip ir nesuradom, tiesiog pasitenkinom dar viena šokėja. Lietuvoje tokios problemos tikriausiai nebūtų, nes didelis šokėjų pasirinkimas, o čia žmonės labai dažnai keičiasi ir jau dabar žinau, kad rudenį mūsų kolektyvą teks suburti iš naujo, o gaila – kiek smagių ir "prakaituotų" akimirų praleidome kartu repetuodami ir pasirodydami! Keitėsi ne tik mūsų

Šoka Rotušės aikštėje

šokėjai, bet ir muzikantai, kada galėdami tai po vieną, tai po du mums akordeonais grojo Vilius Pareigis, Ričardas Baliulis bei Vanda Mozūraitis, o kaip vadovė kartis nuo karto vis ateidavo Elena Baliulienė, kartais ateidavo ir Raimondas Paulauskas mums pavadovauti, tad, taip sakant, ir ši sezoną "prasisukom".

Manau, kad ir Tu būtum galėjęs pasidžiaugti mūsų šokėjais: Jolita, Edita, Asta, Remigijum ir Šarūnu, pora mėnesių ir Inga, Aurelija bei Valium, kurie, nors kartais ir labai pavargę, entuziastingai sukosi ant salės parketo. Gal geriau turėčiau sakyti – ant kiliminės dangos, nes paskutinius tris mėnesius repetacijos vyko didelėse tuščiose biuro patalpose: erdvės daug, bet kilimas – ne pačios geriausios grindys.

Turiu pripažinti, kad šiemet mūsų grupė dar labiau išpopuliarėjo, buvome kviečiami pašokti ne tik tradiciniame tautinės šventės koncerte ir "Europos dieną" šventėje, kur kaip ir pernai mielai atstovavom lietuviškam šokiui bei tradiciniam kostiumui. Buvome pakviesti pašokti ir prie Muitinės muziejaus vykstant "Ilgajai muziejų nakčiai", kada nuostabioje Hamburgo miesto Speicherstadto istorinėje aplinkoje labai tiko mūsų gražūs tautiniai rūbai, tiesa, čia mums teko šokti ir ant akmeninio grindinio, bet mes tai žinojome iš anksto ir avėjome bateliais, o šokių batelius palikome namuose. Ilgai dar prisiminsiu tą paslaptinę aplinką, tą nepakartojamą savaitgalį, dabar baigiu jau ir pamiršti tą visą pasiruošimo stresą...

Likus porai dienų iki pasirodymo sužinojome, kad Valius negali grįžti iš Lietuvos, ką daryti – atšaukti pasirodymą ar bandyti jį pakeisti? Taip lengvai pasiduoti nenorėjom, tad į pagalbą pasitelkiau pas mane

atostogaujantį brolių ir stengėmės kiekvieną vakarą nenuilsdami repetuoti. Dar jam gerai neišmokus šokių žingsnelių, skambina Edita ir sako, kad paslydo nuo laiptų, susitrenkė stuburą ir negali pakilti iš lovos! Nors skausmas per naktį praėjo, bet šokti negalėjo. Kas dabar? Į pagalbą kvietėmės Aureliją, kuri kelis kartus prieš tai su mumis repetavo, tačiau ji negalėjo šokti sekmdienio pasirodyme, tad jo metu mus gelbėjo Jolanta – buvusi mūsų kolektyvo šokėja. Gerai, kad ji mums bėdoje padėjo!

Kaip garbės svečiai buvome pakviesti šokti ir Oxenwerderio mieste 750 metų jubiliejaus šventėje. Kaip ir tikriausiai kiekvienos vokiškos šventės kulminacinis momentas yra įvairių vietovės organizacijų ir svečių eiseną miesto gatvėmis, taip ir ši neapsiėjo be jos. Manau, kad mes visi jautėmės pakiliai eidami paskui Trispalvę ir savo margaspalviais kostiumais išsiskirdami iš minios. Šioje šventėje mūsų šokiai buvo tik kaip priedas prie kavos, nors aplodismentų ir sulaukėme, bet publikos dauguma labiau mėgavosi tortų valgymu negu šokio figūromis besisukančiais lietuviais... Manau, reikia ir tokių pasirodymų... Neoficialus mūsų šokių kolektyvo sezono "uždarymas" įvyko sekmdienį Hamburgo miesto parke "Planten un Blomen", kur buvome pakviesti pasirodyti "Rytų Europos forumo" surengtoje šventėje. Saulė švietė, visų nuotaika buvo gera ir žiūrovai buvo malonūs – visus mūsų šokius palydėdavo ovacijomis, galbūt kelioms sekundėms galėjom pasijausti ir tikrais artistais... Linkime Tau ir toliau gerų vasaros atostogų!

"Gintaro" šokėjų kolektyvo vardu
– Rasa Ingvarsson

Lübecko apylinkė

TRUMPOS ŽINUTĖS IŠ LÜBECKO

Lübecko apylinkė nėra ypač gausi, tačiau gali pasigirti ilgamečiais bendruomenės nariais.

Štai š.m. balandžio 13 dieną 80-ties metų jubiliejų atšventė Stefanija Stungurienė. Ji visada ateina į mūsų susitikimus

geriausios nuotaikos, pilna energijos ir yra su visais nuoširdi ir draugiška. Jubiliejaus proga mes jai palinkėjome il-

giausių metų, geros sveikatos!

Gegužės mėnesį Franzas Tetmeieris sukvietė mus į gegužės dainų ir šokių vakarą. Jam talkino Evelina. Tą dieną taip pat paminėjome Motinos dieną. Visas susirinkusias moteris pasveikino bendruomenės pirmininkas Horstas Simonas. Sekretorė Konstanza Tetmeier labai gražiai paskaitė apie motinas, o Eleonora Kušleika padainavo joms dainą. Visus džiugino muzika, dainos, šokiai ir gera nuotaika.

Niekada neužmirštame paminėti birželio 14-osios dienos trėmimo į Sibirą. Todėl šią dieną susirinkome prie kapinės esančio Lietuvių paminklo, kur padėjome gėlių ir vainiką, sukalbėjome poteri-

us už mirusiuosius. Rūnia Eleonora paskaitė pranešimą, o tremtinės Petronėlė Kirkicki ir Genovaitė Dėjus papasakojo, ką joms teko iškęsti Sibire, amžino išalo žemėje. Besiklausant ne vienam ištryško ašara.

Po poros mėnesių vasaros atostogų, rugsėjo 11 dieną, vėl rinkomės į mūsų susitikimą. Atsistoję tylos minute pagerbėme prieš dvejus metus šią dieną Amerikoje įvykusios tragedijos žuvusiųosius. Prie suneštinių stalo buvo džiugu girdėti dalijantis vasaros išpūdžiais. Vėliau aptarėme bendruomenės narius jaudinančias problemas, taip pat kalbėjome apie pasirošimą „Carito“ organizuojamam renginiui – „Susitikimo šven-

tė“. Renginys įvyko rugsėjo 18 dieną pilnutėlėje St. Birgittos bažnyčioje. Įvairiomis kalbomis buvo laikomos ekumeninės pamaldos, buvo giedamos giesmės. Po pamaldų rinkomės kiemelyje prie suruoštų vaisių stalo, iš visų pusių sklido dainos, italų muzika, rusų ir ukrainiečių melodijos. Ypač didelės ovacijos nuskambėjo duetui už „Tu mano saulutė“, padainuotą šių eilučių autorės ir Lübecko operos dainininko iš Kroatijos.

Šiuo renginiu ir baigėsi bendruomenės rugsėjo mėnesio veikla. Ateinantis susitikimas įvyks spalio mėnesį

Eleonora Kušleika

Asmenys

VINCO NATKEVIČIAUS ATMINIMAS

Š.m. birželio 26 d. suėjo penkeri metai nuo buvusio Vasario 16-osios gimnazijos direktoriaus Vinco Natkevičiaus mirties. Ta proga birželio 22 d. buvo surengtas atminimo vakaras Lietuvių išeivijos institute Kaune.

Vincas Natkevičius

„Žodis ‚didis‘ ne visada reiškia tą patį, ką ‚išgarsėjęs‘ ar ‚žymus‘. Didieji žmonės yra savitos asmenybės.“ Šitais žodžiais instituto direktorius prof. Egidijus Aleksandravičius pradėjo vakarą pristatydamas lietuvių išeivijos kultūros ir visuomenės veikėją Vinčą Natkevičių.

Pranešimus skaitė literatūrologė dr. Dalia Kuizininė, filosofas, žurnalistas ir visuomenės analitikas Mykolas Druga, istorikas dr. Linas Saldukas, kultūrininkas, inžinierius Mindaugas Bloznelis.

Dr. Dalia Kuizininė pareiškė, kad „Aidų“ leidykloje išleistas Vinco Natkevičiaus straipsnių filosofiniai, literatūrologiniai, visuomenės bei politikos klausimais rinkinys, pavadintas „Plyksniai ateitin“ – tai bene pirmoji galimybė skaitytojams susipažinti su jo asmenybe. Aptardamas literatūros kūriniu, jis vadovaujasi vertybiniais matais, moralės ir tautiškumo nuostatomis.

V. Natkevičius parašė monografiją „Jonas Grinius – žydrojo romantizmo besilgint“, vadovaudamasis filosofijos ir literatūros sandūros perspektyva.

Pasak M. Drugos, V. Natkevičius pašaukimo požiūriu buvo visų pirma mokytojas. Tai liudija ir jo mokslinė bei visuomeninė veikla, ir tiesioginis pedagoginis darbas. Jis nevengdavo pareikšti ir kritinių pastabų, jei turėdavo kitokią nuomonę. Tai tikro mokytojo nuostata – skatinti mokinius tikrovę vertinti visapusiškai. Pabrėžė, kad Vincas Natkevičius visada mokėjo suderinti kritiką ir toleranciją.

Dr. L. Saldukas apžvelgė Vinco Natkevičiaus veiklą rengiant Europos lietuviškųjų studijų savaites. Lietuvių išeivijos institute saugomas V. Natkevičiaus archyvas rodo, kiek teko parašyti laišku kviečiant į Studijų savaites pranešėjus, derinant jų atvykimo aplinkybes, ieškant renginiui tinkamos vietos. Nėra abejonės, jog buvo susirašinėjama laisvalaikio, o gal ir nakties poilsio sąskaita. Tai puikus pavyzdys, ne vieną kartą patikrintas išeivijoje, jog visi svarbiausi bendruomeniniai darbai buvo atliekami aukojant savo laisvalaikį. Archyve esantys jo gauti laišškai liudija didelį Europos

lietuviškųjų studijų savaičių populiarumą ir išeivijos lietuvių didžiai vertintą V. Natkevičiaus įnašą į lietuvių puoselėjimą ir lietuvių bendruomenės išeivijoje stiprinimą.

Dr. M. Bloznelis pratęsė M. Drugos mintį, kad V. Natkevičius siekė tikrovę suvokti visapusiškai ir įžvelgti gėrio dainą ten, kur iš pirmo žvilgsnio jų nematyti. Nesižavėdamas postmodernistine literatūra, kurioje neretai pasireiškia nihilistinės pasaulėžiūros atspindžiai, vaizduojami moraliniai išsigimėliai, nedorėlių gyvenimas, V. Natkevičius yra pažymėjęs, jog tokie šiurpūs vaizdai gali sukelti ir kitokio – doro krikščioniško gyvenimo ilgesį. Tokiu būdu nūdienos rašytojas netiesiogiai tarnauja tradiciškai suprantam gėriui ir grožiui, jei ir nekelia sau tokio tikslo.

Prof. E. Aleksandravičius, apibendrinamas atminimo vakarą, pažymėjo, jog Vincas Natkevičius priklausė tai lietuvių kartai, kuri vadovavosi Stasio Šalkauskio puoselėtu intelektualinės veiklos ir visuomeninio įsipareigojimo neatskiriamumo principu. Antras to paties imperatyvo bruožas – žmogaus gyvenimas turi būti ir dovana kitiems. Vinco Natkevičiaus gyvenimas buvo dovana kitiems.

Muzikinę programą atliko a.a. poeto Vaidoto Daunio dukterys: tarptautinio konkurso laureatė Paryžiuje Joana (arfa), Vita Marija (fleita), tarptautinio vaikų konkurso laureatė Latvijoje Elena (violončelė), Kotryna (smuikas).

(S. Poniškaičio straipsnio „Jis buvo dovana kitiems“ santrauka, „XXI amžiaus“ priede „Horizontai“, 2004 08 11)

VYTAUTAS LANDSBERGIS – LIETUVIŲ FONDO LAUREATAS

Lietuvių fondo dr. Antano Razmos visuomeninė 25 000 dol. premija 2004 m. paskirta prof. Vytautui Landsbergiui.

Tai jau ketvirtoji metinė Lietuvių fondo dr. Antano Razmos premija. Pirmoji – Švietimo premija buvo 2001 m. paskirta Vasario 16-osios gimnazijai, antroji, Kultūros ir muzikos – įteikta Valstybiniam Vilniaus kvartetui, trečioji – Mokslo ir medicinos 2003 m. atiteko Kauno medicinos universiteto Biomedicininį tyrimų institutui ir jo vadovui dr. A. Dumčiui.

Šių metų premijai gauti iki birželio 30 d. buvo pasiūlyti 28 kandidatai (16 asmenų ir 12 organizacijų). Juos pasiūlė 53 asmenys ir 8 organizacijos iš Argentinos, Australijos, JAV, Kanados, Lietuvos ir Vokietijos.

Gauti siūlymai buvo perduoti 6 asmenų komisijai, kurią sudarė Vilniaus universiteto rektorius prof. Benediktas Juodka, Vytautas Kamantas (LF tarybos komisijos pirmininkas), Amerikos lietuvių klu-

bo St. Petersburge, Floridoje, pirmininkė Angelė Karnienė, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinė direktorė Dalia Kuodytė, prof. dr. Julius Šmulkštys ir prof. habil. dr. Antanas Tyla.

Komisija, peržiūrėjusi visus siūlymus ir pateiktus dokumentus, rugsėjo 10 d. nusprendė ir rekomendavo Lietuvių fondo tarybai, kad už didelius visuomeninius darbus ir laimėjimus atkuriant Lietuvos nepriklausomybę, išvaduojant Lietuvą iš sovietinės okupacijos ir ją stiprinant atkuriamuoju laikotarpiu, saugant bei ginant lietuvių ir einant valstybės stiprinimo keliu skirti Lietuvių fondo dr. Antano Razmos visuomeninę premiją buvusiam Lietuvos Sąjūdžio Seimo Tarybos pirmininkui, Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo pirmininkui ir dabartiniam Europos Sąjungos Parlamento nariui prof. habil. dr. Vytautui Landsbergiui. Lietu-

vių fondo taryba patvirtino šią rekomendaciją. Rugsėjo 17 d. šią žinią laureatui telefonu pranešė LF tarybos pirmininkas dr. Antanas Razma ir pakvietė jį atvykti į LF tradicinį pokylį lapkričio 6 d. atsiimti šios premijos.

M. Dambriūnaitė-Šmitienė

DAUG ŽADANTI DAILININKĖ SIMONA GALECKAITĖ

Man tenka daug ir dažnai bendrauti su žmonėmis, o man tai patinka. Niekomet prieš tai nesiteirauju, kas per žmogus. Vėliau stebiuosi, su kokiais fantastiškais žmonėmis teko pabūti (aišku, pasitaiko ir niekšų, bet čia kita istorija).

Taigi ir Simoną susitikdavau jau keletą metų, dažniausiai kokiuose renginiuose su Frankfurto lietuviais. Prieš porą savaitių buvau Guodos Gedvilaitės koncerte ir gavau Simonos kvietimą atvykti į jos paveikslų parodą (vernisažą) U7 Frankfurto galerijoje.

Nustebau, kad Simona – dailininkė, o kai tai papasakojau kitiems pažįstamiems, tai jie stebėjosi, kad aš to nežinojau...

Aišku, paroda buvo labai gera, daug dalyvių ir gausu tautiečių – stebėjauosi, kad tiek turime žmonių, kuriems menas įdomus, ne vien šventės. Frankfurto laikraščiai parodos aprašymą iliustravo Simonos paveikslais, nors parodoje dalyvavo dar ir keli kiti dailininkai.

Nors aš ne profesionalus žurnalistas, bet

pagriebė mane žurnalistinis azartas daugiau sužinoti apie Simoną.

Simona Galeckaitė gimė 1979 metais laikinojoje Lietuvos sostinėje Kaune. Tėvas Antanas – baldų projektuotojas, motina Birutė – drabužių dizainerė. Pagal jos sukurtus modelius sportinę aprangą dėvi Kauno „Žalgirio“ krepšinininkai ir – tai man nelabai patinka – pasiūta Lietuvos pasienio policijos uniforma.

Po vidurinės mokyklos ji lankė ir baigė Stepo Žuko kolegiją Kaune, gavo drabužių dizainerės diplomą. Vėliau įstojo į Kauno technikos universitetą, kurį 2001 metais baigė ir gavo žiniasklaidos komunikacijos specialistės diplomą. Po to dirbo Lietuvoje su keliais drabužių modeliuotojais.

2002 metų rudenį pradėjo studijuoti Frankfurto „Staedel“ meno mokykloje. Ši mokykla yra gana prestižinė (universiteto lygio) ir į ją kasmet priimama iš kelių šimtų norinčiųjų tik 20. Tokia laimė, kaip sakoma, ją aplankė. (Šią mokyklą baigė dar vienas lietuvis – Ričardas Juo-

zėnas, kuris dabar gyvena ir dirba Portugalijoje.)

Jau nuo 2003 metų pradžios Simona pradėjo dalyvauti parodose Frankfurte, Stuttgarte, Manneime, o 2004 metais – Frankfurto „Art“ mugėje. Iki šiol ji jau pardavė daugiau negu 150 paveikslų (ne taip jau pigiai), o ateityje numatyta surengti naujų parodų. Toks greitas pasisėkimas ją stebina – aš dar studentė, sako ji.

Gal prie to pasisėkimo prisideda ir jos asmeninė padėtis – bendraamžis vyras Romas sėkmingai dirba vadovaujama darbą vienoje Frankfurto nekilnojamojo turto įmonėje. Frankfurte yra nemažai jaunų, gabių profesionalių menininkų, tai Simonai yra paguoda, nes ji tiek artimų lietuvių draugų Kaune neturėjo.

Tikiu, kad Simonos vardas vieną dieną bus žinomas ne tik čia, bet ir Lietuvoje. Aš tikrai nepažįstu tokios produktyvios ir tiek savo paveikslų parduodančios dailininkės lietuvės.

Romas Šileris

IŠ STRASBŪRO Į LIUKSEMBURGĄ

Garsus ir Vokietijos lietuviams gerai pažįstamas teisininkas prof. Pranas Kūris paliko Strasbūre įsikūrusį Europos Žmogaus Teisių Teismą, kurio teisėju buvo nuo 1994 metų, ir persikėlė į Liuksem-

burgą. Čia jau keletą mėnesių P. Kūris dirba vienu iš 25 Europos Teisingumo Teismo (ETT) teisėju. Šis teismas prižiūri, kad Europos Bendrijų steigiamosios sutartys ir kiti teisės aktai būtų vienodai taikomi bei aiškinami. Šiam teismui prisiekia ir paskirtieji Europos komisarai.

MOKYKLA – TAUTINĖS DVASIOS ŽIDINYS

Paraleliai su 50-ąja Europos lietuviškųjų studijų savaitė (ELSS) nuo š. m. liepos 15 iki 17 d. Vasario 16-osios gimnazijoje vyko užsienio lietuvių ugdymo įstaigų mokytojų seminaras tema "Mokykla – tautinės dvasios židinys". Jame dalyvavo 30 mokytojų iš Lietuvos, Latvijos, Rusijos ir Kaliningrado srities, Baltarusijos, Ukrainos, Seinų krašto ir Vokietijos. Seminarą finansavo Tautinių mažumų ir išeivijos lietuvių departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Jam vadovavo departamento darbuotojas Alfonsas Kairys, kuris ir skaitė pirmą pranešimą, supažindindamas dalyvius su lietuviškais mokyklomis visame pasaulyje. Po to sekė 18 trumpų pranešimų apie visų dalyvaujančių mokyklų darbą, laimėjimus ir rūpesčius bei išsamios diskusijos. Antrą dieną seminaro dalyviai autobusu išvyko į Prancūziją ir aplankė Strasbūrą. Grįžę jie, kaip ir vakarą prieš tai, įsitraukė į ELSS programą, iš klausė paskaitą ir dalyvavo vakarinėje programoje. Penktadienį vakare poetė Rūta Leonova skaitė savo poeziją. Šeštadienio rytą svečiai autobusu išvažiavo į Vilnių.

A. Šmitas

Seminaro dalyviai
(Nuotrauka M. Šmitienės)

RUGSĖJO 1-OJI VASARIO 16-OSIOS GIMNAZIJOJE

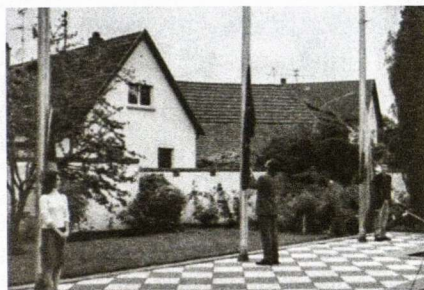
Mažonoje lietuvių saloje – Vasario 16-osios gimnazijoje Vokietijoje – naujieji mokslo metai prasidėjo rugpjūčio 30

Ručio vadovaujamo mokinių orkestro ir choro atliekama daina apie draugystę. Gimnazijos direktorius A. Šmitas tarė

aplinkos apsaugos srityse. Firma labai rūpestingai renkasi įstaigas, kurias pataria finansškai. Šiais metais rėmėjai, pasitarę su Lampertheimo miesto meru, išsirinko Vasario 16-osios gimnaziją. Dr. Mülleris įteikė gimnazijos direktoriui A. Šmitui 5000 eurų čekį gimnazijos gamtos mokslų klasėms atnaujinti.

Į mokytojus, mokinius ir tėvelius dar kartą kreipėsi mokyklos direktorius A. Šmitas. Nuoširdžiai padėkojęs svečiam už dovaną ir sveikinimus, direktorius prisiminė, kad miesto meras E. Maieris visada buvo gimnazijos draugas, užtarėjas ir pagalbininkas. Po šių žodžių direktorius pasidžiaugė, kad šiais metais mokykloje mokysis 194 mokiniai: iš jų 39 nauji mokiniai, atvykę į mūsų gimnaziją iš Lietuvos, Lenkijos, Vokietijos, Šveicarijos, Argentinos ir Brazilijos. A. Šmitas paskatino mokinius stropiai mokytis ir siekti gero išsilavinimo bei palinkėjo savo laisvalaikį susieti su mokyklos ir bendruomenės gyvenimu bei choro, orkestro ir šokių kolektyvais.

I. Grevienė

Rugsėjo 1-oji – vėliavos pakėlimas
(Nuotraukos M. Šmitienės)

dieną. Gimnazijos kieme buvo pakeltos Europos, Vokietijos ir Lietuvos vėliavos ir atlikti himnai. Pagal gimnazijos tradiciją susirinkusieji pasimeldė šventinėse pamaldose su evangelikų kunigu R. Fuhru ir katalikų kunigu J. Dėdinu už mokslo metų pradžią. Pamaldas palydėjo muzikos mokytojo G.

trumpą sveikinimo žodį ir pristatė mokslo metų atidaryme dalyvaujančius oficialius asmenis:

Lampertheimo miesto merą E. Maierį ir elektros firmos GGEW prezidentą dr. P. Müllerį, kuris papasakojo, jog jo firma ne tik aprūpina energija visą regioną, bet ir skatina pažangą kultūros, sporto ir

NAUJOKŲ KRIKŠTYNOS

Nelengvu išbandymu gimnazijos naujokams tapo antrasis rugsėjo savaitgalis. Penktadienio vakarą tryliktokai „nuoširdžiai“ pasistengė, kad naujieji gimnazistai ne tik visiems susirinkusiems pademonstruotų, bet ir patys įsitikintų savo išstvermingumu ir dideliu noru tapti gimnazistais. Išstvermės trasą, kurią turėjo įveikti naujokai, buvo pilna netikėtumų. Norėdami šią trasą perbėgti, būsimieji gimnazistai turėjo patirti ne tik šalto vandens dušą ant galvos, bet ir

Naujokų krikštynos
(Nuotrauka M. Šmitienės)

netikėtai pabirusius miltus, pajusti žalių kiaušinių ir pomidorų padažo mišinio skonį. Ir visa tai privalėjo išbandyti bėgdami slidžia purvo trasa. Vieniems lengviau sekėsi, kitiems sunkiau, tačiau visi, sėkmingai įveikę nelengvą išbandymų trasą ir tryliktokams prisiekę elgtis pavyzdingai, naujokai tapo visateisiais gimnazistais. Kiekvieno jų buvo padaryta nuotrauka, kuri bus įteikta kartu su gimnazisto pažymėjimu.

E. Jankūnas

FUTBOLO TURNYRAS— 2004

Jau kitą dieną po gimnazistų krikštynų, antrąjį rugsėjo savaitgalį, mokyklos futbolo aikštė skambėjo nuo teisėjo švilpuko ir futbolo sirgalių balsų. Čia net dvi dienas dėl medalių varžėsi gimnazijos futbolo mėgėjai. Kadangi komandos buvo sudarytos panašaus pajėgumo ir gana stiprios, tad nei žaidėjams, nei žiūrovams nebuvo kada nuobodžiauti. Turnyre išvydome puikią techniką pademonstravusių žaidėjų, pasiaukojamai savo komandos vartus gynusių vartininkus. Techniškiausiu turnyro žaidėju sirgaliai pripažino Helderį Šlyžį iš Brazilijos. Ne kartą savo komandos vartus išgelbėjo nuo įvarčio pasiaukojamai žaidęs ir šeštokas Andrius Pustlauk. Komandiniame žaidime turnyro nugalėtoja tapo abituriento L. Šablinsko komanda, kurioje žaidė K. Grevas, E. Marmakas, M. Fitzkee ir M. Savodnikas. Antroji vieta ir sidabro medaliai atiteko S. Rosko-

schui, D. Kučinskui, J. Biekšai, M. Pociui ir N. Kirschui. Trečia vieta įvertinti M. Damijonaičio komandos žaidėjai P. Gerstorferis, A. Makauskas, M. Docaitis, P. Kotke ir A. Lekavičius.

GIMNAZIJOS SVEČIAI

* Rugsėjo 4–5 dienomis gimnaziją aplankė Lietuvos Vyskupų Konferencijos delegatas užsienio lietuviams katalikams prelatas Edmundas Putrimas. Jau daugelį metų svečias laikosi gražios tradicijos mokslo metų pradžioje aplankyti gimnaziją, susitikti su mokiniais, čia gyvenančiais lietuviais. Kaip ir kasmet prelatas E. Putrimas kartu su kun. J. Dėdinu ir kun. A. Kelmeliu sekmadienį laikė šv. mišias bendruomenės koplytėlėje.

* Rugsėjo 23 d. gimnazijoje lankėsi Hesseno parlamento Europos Komisijos krikščionių demokratų partijos grupė, vadovaujama Europos ministro Joacheno Riebelio. Rugsėjo 17 d. su gimnazija susipažino grupė liberalų politikų, vado-

**Vokiečių politikai svečiuojasi
gimnazijoje** (Nuotr. M. Šmitienės)

vaujamų Europos Parlamento nario Wolfo Klinzo. Tarp jų taip pat buvo ir Bergštrasės apskrities viršininko pavaduotojas G. Ohlis. Svečiai apžiūrėjo gimnaziją, bendrabutį, kalbėjosi su mokytojais, Vokietijos jaunimo sąjungos, moki- nių komiteto atstovais. Politikai pažadė- jo ieškoti galimybių, kaip gimnaziją šiuo metu paremti finansiškai.

E. Jankūnas

GIMNAZIJOS ATEITININKAI IŠKYLAUJA

Vasario 16-osios gimnazijos Vysk. Motiejaus Valančiaus moksleivių ateitininkų kuopa š.m. rugsėjo 19 d. aplankė žymų brangakmenių miestą Idar-Obersteina. Ten juos globojo p. Dana Totoraitienė (stovi antra iš kairės).

(Nuotrauka M. Šmitienės)

Praktikantės

LINKSMAS VAKARAS VOKIETIJOS PARLAMENTARAMS

Renginyje pristatyta Lietuva

Tarptautinės parlamentinės praktikos (IPP) dalyvės iš Lietuvos (Jolanta Ježauskaitė, Irena Kočan ir Kristina Stasiukynaitė) kartu su stažuotojomis iš Latvijos liepos 19 d. Latvijos ambasadoje surengė Lietuvos ir Latvijos pristatymo vakarą. Į šį renginį buvo pakviesti Bundestago deputatai, kurių biuruose dirba stažuotojai, Humboldto universiteto atstovai, IPP programos vadovai iš Bundestago, Lietuvos ir Latvijos ambasadų atstovai, stažuotojai iš kitų šalių, dalyvaujantys programoje, ir kt. Į renginį atvyko apie 100 svečių.

Lietuvos pristatymas prasidėjo lietuvišku šokiu „Jurgeli meistrelė“. Svečiai, pamokyti dainos žodžių, jungėsi į ratelį, kėlė rankas į viršų, šokinėjo ant vienos kojos. Po to buvo pristatoma Lietuva: Lietuvos istorija, kultūra, įžymios vietos ir žmonės; parodytas filmas „Skrydis per Lietuvą“. Kadangi renginį alumi bei prizais parėmė UAB „Švyturys – Utenos alus“ ir svečiams iš Estijos pageidaujant, buvo rodomas Utenos alaus reklaminis vaizdo klipas, kuris labai pagyvino vakarą ir sudomino svečius.

Po Lietuvos pristatymo svečiai buvo pakviesti pasivaišinti lietuvišku alumi, „Alitos“ šampanu, lietuviška gira, kurią vakarui sutiko duoti lietuviškais produktais Berlyne prekiaujanti parduotuvė „Baltija“. Svečiams didelį įspūdį paliko Lietuvoje keptas šakotis ir eglė, taip pat grybukai bei lietuviška duona.

Renginį baigė loterija, kurios metu svečiai galėjo laimėti kompaktinių lietuviškos muzikos ir informacinės medžiagos apie Rygą diskų, kompiuterinių pelių ir puodukų su lietuviškais simboliais bei kitų prizų. Atvykusiems deputatams pagal lietuviškas tradicijas buvo įdėta lauktuvių, o tai juos maloniai nustebino.

Kadangi renginiui turėta nedaug lėšų, patiekalai buvo gaminami pačių rengėjų, o renginio metu aptarnauti svečius padėjo Berlyno lietuvių bendruomenės narės.

Vakaro išlaidoms padengti pinigų skyrė Latvijos ambasada ir Vokietijos LB valdyba.

Jolanta Ježauskaitė

SPAUDOS DRAUDIMO PANAIKINIMAS

Prof. dr. Antanas Tyla

Šįmet Lietuva mini 100-ąsias lietuviškos spaudos draudimo panaikinimo metines. Mūsų protėvių kovą dėl lietuviškos spaudos ir pergalę – spaudos draudimo panaikinimą vertina visas pasaulis. UNESCO įtraukė šį įvykį į pasaulio minėtinų datų sąrašą. Šiam svarbiam jubiliejui paminėti Lietuvos Respublikos šeimas sudarė komisiją, kuri parengė ir patvirtino jubiliejinę programą. Šiuos metus Lietuvos valstybė paskelbė Kalbos ir knygos metais. Istorinė atmintis, pagarba lietuviškai knygai ir lietuvių kalbai, kurios padėjo išsaugoti mūsų identitetą, buvo ir yra gyvybiškai reikšmingos.

Kalbos reikšmę valstybei suprato senosios Lietuvos valstybės valdovai ir kultūros veikėjai Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas Didysis, XVI a. lietuviškos raštinijos kūrėjas Mikalojus Daukša. Daukša „Postilėje“ rašė: „Ne žemės derlumum, ne drabužių skirtingumu, ne šalies gražumu, ne miestų ir pilių tvirtumu gyvuoja tautos, bet daugiausia išlaikydamos ir vartodamos savo kalbą.“ Deja, šis kalbos suvokimas nebuvo sutapatintas su Lietuvos DK valstybės gyvenimu. 1697 m. valstybine kalba buvo pripažinta ne lietuvių, bet lenkų kalba. Lietuvių kalba iki pat Lietuvos DK gyvavimo pabaigos tesirūpino Katalikų bažnyčia ir Reformatų bažnyčia. Pamaldos vyko ir religinė literatūra buvo leidžiama lietuvių kalba. Tačiau irgi ne visur ir ne visada. Valstybės gyvenime lietuvių kalba savo vietą turėjo tik Prūsijos Kunigaikštystėje, vadinamojoje Mažojoje Lietuvoje.

Stabiliausias lietuvių kalbos saugotojas buvo knyga ir kiti spaudiniai. Jų leidyba kasmet didėjo. Nuo pirmosios lietuviškos knygos Mažvydo „Katekizmo“ pasirodymo 1547 m. iki 1861 m. buvo išleista 1352 pavadinimų lietuviškų spaudinių. Ypatingas augimas pastebimas 1850–1861 m., kai pasirodė 373 (27,6 procentai) leidiniai, iš jų 205 Lietuvoje, likusieji – Mažojoje Lietuvoje ir kitur ne Lietuvoje. Tūkstantiniais tiražais buvo leidžiami elementoriai, religinės knygos. Paskutiniaisiais prieš lietuviškos spaudos uždraudimą metais kasmet pasirodydavo po 40 lietuviškų spaudinių.

Kaip tik tuo metu Rusijos imperijos valdžia griebėsi lietuvių rusifikacijos politikos, kuri buvo nukreipta prieš lietuvių kalbą ir lietuvišką knygą. 1864 m. buvo uždarytos nevaldiškos, tarp jų ir vysk. Motiejaus Valančiaus įsteigtos lietuviškai mokiusios parapajinės pradžios mokyklos, uždrausta privačiai mokytis namuose. To negana, Rusijos valdžia 1864–1865 m. uždraudė leisti pradžioje tik elementorius, o paskui ir visus lietuviškus leidinius lietuviškais – lotyniškais, o paskui ir gotiškais – raidėmis. Kartu įsakė visus leidinius spausdinti tik

1864-1904 m. lietuvių spaudos draudimo simbolika

kirilica, arba rusiškais raidėmis. Uždraudė ne tik spausdinti lietuviškus leidinius, bet ir iš užsienio įvežti. Taip prasidėjo 40 metų užsitęsęs lietuviškos spaudos draudimo laikotarpis. Visą spaudos draudimo procesą, kurį pradėjo Muravjovas-korikas, užbaigė vidaus reikalų ministras Piotras Valujevas 1865 m. spalio 5 d. aplinkraščiu. Jame atskleisti lietuviško rašto uždraudimo politiniai, asimiliaciniai tikslai. Jame rašoma: „Šiaurės vakarų vyriausiasis viršininkas man pranešė, kad didesniai žemaičių, lietuvių ir latvių suliejimui su šio krašto rusų gyventojais ir rusų kalbos bei gentinių tarmių platinimui tarp minėto krašto gyventojų, jis pasiūlė šių gubernijų viršininkams duoti šiuos įpareigojimus:

- 1) uždrausti visiems spaustuvių, litografijų ir chromolitografijų laikytojams spausdinti savo įmonėse bet kokius leidinius lietuvių ir žemaičių tarmėmis lotyniškais-lenkiškais raidėmis;
- 2) panaudoti visas gubernijų viršininkų turimas priemones, kad būtų uždrausta įvežti, pardavinėti ir bet koku būdu platinėti pirmajame punkte minėtus leidinius, ir

3) paskelbti šį nurodymą visiems spaustuvių, litografijų laikytojams bei knygų pardavinėtojams, ir jei būtų pažeistas šis nurodymas, uždraustus leidinius konfiskuoti.

1872 m. gruodžio 20 d. aplinkraščiu buvo uždrausta įvežti iš užsienio žemaitiškus leidinius gotiškais raidėmis.

Pririkė lietuvių 40 metų atkaklaus pasipriešinimo, kad Rusijos valdžia priimtų kapituliacijos nutarimą, kuriame rašoma: „panaikinti visus anksčiau priimtus vyriausybės nutarimus ir potvarkius dėl lietuvių ir žemaičių rašto ir leisti tuose leidiniuose vartoti be rusiškojo, taip pat lotyniškąjį arba kitokį šriftą.“

Neįveikiamas trikampis. Šiuos du nutarimus skiria lietuvių ryžtingo ir atkaklaus pasipriešinimo Rusijos valdžios asimiliacijai 40-metis. Priešintis lietuvių spaudos draudimui susidarė Rusijos valdžiai neįveikiamas trikampis, kuris ryžosi aprūpinti visuomenę uždrausta lietuviška literatūra: 1) lietuvių pasaulietinė ir dvasininkijos inteligentija, kuri rengė, redagavo bei leido lietuviškus leidinius; 2) Mažosios Lietuvos spaustuvės Tilžėje, Ragainėje, Karaliaučiuje, Klaipėdoje, Priekulėje, kurios buvo pajėgios patenkinti Didžiosios Lietuvos lietuviškos spaudos poreikius; 3) knygnešiai ir draudžiamos literatūros platintojai. Šis trikampis sugebėjo niekais paversti Rusijos valdžios nusibrėžtą rusifikacinę politiką kryptį.

Pasipriešinimo sąlygos. Rusijos valdžios spaudos uždraudimo politika lietuviams buvo tokia netikėta ir atrodė nepakeičiama, kad net kai kurie lietuvių inteligentijos veikėjai pradžioje sudvejojo ir prisidėjo prie lietuviškų leidinių kirilica rengimo. Tik netrukus suvokė tikruosius Rusijos tikslus ir ryžosi pasipriešinti lietuviškos spaudos draudimui. Spaudos uždraudimas užtiko tautą neturinčią vienijančių organizacijų ar institucijų, nesusetelkusią, nesuvienytą, administraciškai suskaldytą į Vilniaus ir Varšuvos generalgubernijas, į Vilniaus, Kauno, Suvalkų, Gardino ir Kuršo gubernijas. Jas, taip pat apskritis administravo

iš Rusijos atsiųsti biurokratai. Tokie pat buvo policijos, žandarmerijos, teisinės sistemos, valsčių pareigūnai, pradžios mokyklų, gimnazijų ir kitų mokyklų mokytojai. Visos administracinės institucijos buvo svetimos ir vykdė nubrėžtą asimiliacinę politiką. Vienintelės institucijos – Katalikų bažnyčia ir Reformatų bažnyčia toleravo lietuvių kalbą, dauguma dvasininkų buvo lietuviai ir gerai suprato spaudos draudimo pasekmes. Katalikų dvasininkija buvo gausiausia Lietuvoje buvusios intelektualinės inteligentijos dalis ir viena rimčiausių pasipriešinimo spaudos draudimui jėgų.

Dėl ko kovota ir kentėta:

Prūsijoje ėjusią laikraščių antraštės:

„Ausra“ 1883-1886 m., „Sviesa“ 1887, 1888 ir 1990 m., „Varpas“ nuo 1889 m., „Žemaičių ir Lietuvos Apžvalga“ 1890-1896 m., „Ūkininkas“ 1890-1904 m., „Apszieta“ 1892-1893 m., „Lietuvizskas Darbininkas 1894 m., „Tėvynės Sargas“ 1896-1904, „Lietuvos Darbininkas“, 1898 m., „Aidas Lietuvos Darbininkų Gyvenimo“ 1899 m., „Žinyčia“ 1900-1902 m., (1903-1904 m.: „Dirva-Žinynas“). „Naujienos“ 1901-1902 m., „Darbininkų Balsas“ 1902-1905 m., „Kryžius“ 1903-1904 m., „Draugas“ 1904 m.

Pirmaisiais spaudos draudimo dešimtmečiais religinė lietuviška literatūra vyravo tarp užsienyje leidžiamų knygų. Pirmasis aktyviai spaudos uždraudimui pasipriešinęs buvo to meto Lietuvos autoritetas Žemaičių vyskupas Motiejus Valančius. Vėliau įsitraukė Martynas Sederavičius, Kazimieras Pakalniškis, Antanas Baranauskas, Juozas Tumas-Vaiž-

gantas, Silvestras Gimžauskas, Maironis ir daugelis kitų.¹⁴

Pasaulietinė mūsų inteligentija buvo išsisklaidžiusi, nes lietuviai Lietuvoje negalėjo dirbti mokytojais valstybinėse ir administracijos įstaigose. Lietuvoje ir už jos ribų leidybos darba dirbo arba pavieniui, kaip Serafimas Kušeliauskas, ar grupelėmis bendraudami tarpusavyje, kaip Jonas Basanavičius, Jonas Šliūpas, Žemaitė, Povilas Višinskis, Petras Vileišis, Vincas Kudirka, Gabrielė Petkevičaitė, Marija Pečkauskaitė-Šatrijos Raganą, Lazdynų Peleđa ir kt.

Veiklios lietuvių inteligentijos susitelkimo židiniai buvo gimnazijos ir ypač universitetai ir universitetiniai Estijos, Rusijos, Ukrainos, Lenkijos miestai. Tartu, Maskvos, Peterburgo, Odesos, Varšuvos universitetuose buvo slaptos lietuvių studentų draugijos, kurios užsiėmė ne tik savišvieta, bet ir jautė pareigą savo žiniomis atsilyginti tėvynainiams, padėti jiems šviestis, pažinti gamtą, savo šalies istoriją, pasaulio kultūrą ar tiesiog padėti naudotis knyga, rašto duodamomis galimybėmis. Maskvos lietuvių studentų draugija savo iniciatyva leido 1887-1894 m. kasmetinį „Lietuvos ūkininkų kalendorių“. Jos nariai leido knygutes.

Per spaudos draudimo laikotarpį prie knygų rengimo, leidinių redagavimo prisidėjo apie 130 žmonių – autorių ir redaktorių. Tarp jų matome žymiausius to meto lietuvių išsivadavimo, kultūros ir literatūros veikėjus (M. Valančių, J. Basanavičių, P. Vileišį, V. Kudirką, Maironį, Juozą Tumą-Vaižgantą, Žemaitę, G. Petkevičaitę-Bitę, M. Pečkauskaitę-Šatrijos Raganą). O kiek buvo laikraščių bendradarbių. Tuomet kiekvienas prasilavinęs ir sugebantis reikštis jautė natūralią pareigą padėti engiamai savo tautai.

Pasipriešinimo eiga. Mūsų inteligentija draudžiamos spaudos leidimui pasirinko lietuviškos knygos lopšį – Mažąją Lietuvą ir ten buvusias spaustuves. Tai nebuvo atsitiktinumas. Mažoji Lietuva iki XIX a. vidurio lenktyniavo su Didžiąja Lietuva išleidžiamų lietuviškų knygų skaičiumi. Mažajoje Lietuvoje buvo nuosekli lietuviškų leidinių leidybos tradicija. Uždraudus lietuvišką spaudą, iki tol buvęs Didžiosios Lietuvos lietuviškų knygų lopšys Vilnius neteko šios savo kultūrinės funkcijos. Ją perėmė Tilžė, Ragainė, Karaliaučius, Bitėnai, Klaipėda. Vilniečius spaustuvinius Zavadskius pakeitė Karlas Albrechts ir Ko, Johanas Reylenderis, Otto Mauderodė, Johanas Šonkė, Martynas Jankus, Julius Siebertas, Ensis Jagomastas ir kiti spaustuvininkai.

Per visą spaudos draudimo 40-metį išėjo, neskaitant periodinių, beveik 4000 lietuviškų leidinių, spausdintų lotyniš-

komis ir gotiškomis raidėmis. Apie pusę jų buvo skirta Didžiąjai Lietuvai. Apytikriais duomenimis, visų tų leidinių tiražas siekė apie 5 milijonus egzempliorių.

Stebint kasmetinę draudžiamų leidinių leidybą matyti, kad ji palaipsniui intensyvėjo. Savo apogėjų ji pasiekė XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje, per paskutinį spaudos draudimo dešimtmetį. Kito jos turinio pobūdis. Spaudos draudimo laikotarpio pradžioje vyravo religinė, dorovinė, edukacinė literatūra: maldaknygės, giesmynai. Paskui pradėjo lenkti populiarūs mokslo, grožiniai, politiniai leidiniai. Nuo 1883 m. Mažajoje Lietuvoje pradėjo eiti tautinio ir valstybinio išsivadavimo idėjas skelbiantys periodiniai leidiniai – „Aušra“, „Žemaičių ir Lietuvos Apžvalga“, „Varpas“, „Tėvynės Sargas“, „Ūkininkas“.

Palaipsniui augo JAV leidžiamų lietuviškų leidinių skaičius. 1874–1904 m., t.y. per 30 metų, ten buvo išleista 720 leidinių. Tai prilygo pusei leidinių, išleistų Didžiąjai Lietuvai.

Knygnešiai ir platintojai. Parengti, suredaguoti ir išspausdinti draudžiamieji leidiniai nuo skaitytojų, kuriems jie buvo skirti, buvo atskirti Rusijos imperijos ir Prūsijos sienos. Sieną Rusija stropiai saugojo. Vienintelis kelias buvo slaptai gabenti spaudą per sieną, ir ją išnešioti ir išplatinti po visą Lietuvą. Šią darbą atliko *knygnešiai*. Tai autentiškas, tik Lietuvai būdingas visuomenės sąjūdis – nelegalaus politinio ir kartu kultūrinio darbo vykdytojų sąjūdis, lietuvių tautos pasipriešinimo jos asimiliacinei politikai branduolys. Nors ir ne iš karto, tačiau laikui bėgant visuomenėje ir istorinėje literatūroje knygnešys tapo visos kovos dėl lietuviškos spaudos simboliu.

Kaune Vytauto Didžiojo Karo muziejaus sodelyje pastatytas apibendrintas knygnešio paminklas. Žymiausių knygnešių pavardės iškalts muziejaus sodelio sienoje. Knygnešių palaidojimo kapavietės, kaip ir Lietuvos kariuomenės savanorių, karių, žymių kultūros veikėjų kapai, įtraukti į valstybės saugomų kultūros paminklų sąrašą.

Iš viso žinoma daugiau kaip 3000 (3047) įkliuvusių už lietuvišką spaudą jos platintojų ir skaitytojų. Ne visi dar išaiškinti, atrandama vis naujų šio sąjūdžio dalyvių. Iš jau išaiškintų 1688 asmenys įkliuvo už draudžiamos lietuvių literatūros gabenimą ir platinimą, t.y. tikraja to žodžio prasme knygnešių, ir 1359 tos literatūros laikytojų. Žymiausi knygnešiai yra Jurgis Bielinis, Juozas Kancleris, Kazys Ūdras, Domas Bubinas, Feliksas Petravičius, Antanas Bružas,

Vladas Ladukas, Juozas Sakalauskas ir kt.

Bendriems sunkumams įveikti kūrėsi knygnešių ir draudžiamos lietuvių literatūros platintojų draugijos, susivienijimai. Istorinėje literatūroje minimos 25 kaimo gyventojų organizacijos, kurių uždavinys buvo gabenti ir platinėti draudžiamą lietuvišką literatūrą.

Pirmąją tokią organizaciją įkūrė Žemaičių vyskupas Motiejus Valančius. Jos nariai daugiausia buvo kunigai. Po dvejų metų rusai organizaciją susekė, jos nariams iškėlė bylą, 17 nubaudė – išėmė į Sibirą, Rusijos šiaurę ar uždėjo kitokias bausmes. Dalis kaltinamųjų buvo paleista.

Netrukus knygų leidėjų organizaciją įkūrė Sudargo kunigas Martynas Sederavičius ir Silvestras Kušeliauskas. Jie irgi įkliuvo. Iš visų knygnešių organizacijų reikia paminėti "Atgają" (prie Gruzdžių), "Akstiną", "Artojų Draugiją", "Sietyną" (Suvalkijoje), "Daukanto Mantą" (Žemaitijoje), "Nemunėlio ir Apaščios Susivienijimą" (prie Biržų, Rokiškio), "Garšvių Knygnešių Draugiją" (prie Panevėžio) ir kt. Socialiniu požiūriu absoliučią knygnešių ir draudžiamosios lietuvių literatūros platintojų, laikytojų, kurie patyrė valdžios represijas, daugumą (80%) sudarė valstiečiai. Iš jų buvo kilę garsiausi knygnešiai.

Knygnešiai, jų organizacijos aprūpindavo gyventojus religine ir grožine literatūra, kalendoriais, elementoriais, laikraščiais. Kai kuriose vietose knygnešiai užtikrindavo pastovią periodinių leidinių – "Aušros", "Varpo", "Tėvynės Sargo" – prenumeratą. Per knygnešius Vincas Kudirka redagavo "Varpe" spausdinamus "Tėvynės Varpus", Vaižgantas siūsdavo suredaguotą "Tėvynės Sargą".

Slaptose mokyklose vaikai buvo mokomi iš knygnešių atgabentų lietuviškų elementorių. Knygnešių ir slaptų mokyklų mokytojų, vadinamųjų daraktorių, darbas atidengė paradoksalius raštingumo rezultatus. Nors valdinšiose pradžios mokyklose lietuviškai nemokė ir jas lankė nedidelė dalis mokyklinio amžiaus vaikų, tačiau, 1897 m. surašymo duomenimis, Kauno gubernijoje buvo raštingi 53,5, Suvalkų gubernijoje – 43,6 ir Vilniaus gubernijoje – 32,3 procentų gyventojų.

Prašymai. Be draudžiamų lietuviškų leidinių iš Rytprūsijų gabenimo ir platinimo, slaptų lietuvių kalbos mokymo mokyklų, buvo dar vienas pasipriešinimo būdas – tai pavieniai ir grupiniai prašymai carui ir jo vyriausybės nariams dėl atskirų lietuviškų leidinių išleidimo ir

tiesiog spaudos draudimo panaikinimo. Masinis tokių prašymų rašymas prasidėjo 1895–1899 m. Iš viso žinoma 98 paduoti prašymai. Prašančiųjų prašymuose būdavo nuo 7 iki 344.

Žala. Kalbant apie lietuvių spaudos draudimą galima sakyti, kad 40 metų vyko karas kas ką įveiks. Vienoje fronto pusėje buvo negausi Lietuvoje gyvenusi ir už jos ribų pasiskleidusi lietuvių inteligentija, paprasti, bet atkaklūs valstiečiai, ūkininkai ir bežemiai, dvasininkija bei visi, kam kaip duona buvo reikalingas lietuviškas spausdintas žodis maldai, savišvietai, informacijai, pasaulio pažinimui. Spaudinių leidėjai ir jų platintojai buvo lyg neuniformuota lietuvių tautos bendro pasipriešinimo fronto armija. Kitoje fronto pusėje stovėjo caras su visais imperijos piniginiais resursais, policija, žandarmerija, kariuomenė ir visas jo biurokratinis aparatas, šnipų tinklas, išdavikai. Jėgos buvo nelygios. Iš visų dėl draudžiamos literatūros įkliuvusiųjų, 2854 žmonės patyrė Rusijos valdžios represijas už lietuviškų leidinių gabenimą, laikymą. 1189 buvo patraukti atsakomybėn, nubausti kalėjimu, 147 ištremti į Rusijos ir kaimynines gubernijas, 10 į Sibirą.

Spaudos draudimas buvo nukreiptas prieš lietuvių tautos kultūrą, jos švietimą, žinių sklaidą ir padarė didelių, sunkiai apskaičiuojamų nuostolių. Po uždraudimo ir lietuviškų knygų spausdinimo išvairo iš Vilniaus iš karto sumažėjo tokių leidinių. Vaclovo Biržiškos apskaičiavimu, dėl spaudos draudimo neišėjo 3500 pavadinimų lietuviškų leidinių. Tiek buvo neišleista. Tai labai daug. Tuo metu Lietuvoje tūkstančiui gyventojų teko 0,93 išleistos knygos, o Mažojoje Lietuvoje – atitinkamai 13 išleistų knygų.

Iš paminėtų Mažojoje Lietuvoje išleistų pusės milijono lietuviškų leidinių egzempliorių toli gražu ne visi pasiekdavo skaitytoją. Knygnešiai ir mūsų kultūra patirdavo didelių nuostolių. 1889–1904 m., t.y. per 15 metų, rusų valdžia atėmė ir sunaikino apie 380 tūkst. egz. lietuviškų leidinių. Tas 380 tūkst. egz. tai maždaug 38 vidutinės viešosios bibliotekos. Tai didžiuliai mūsų nuostoliai, kurių Rusija jau niekada mums nesugrąžins.

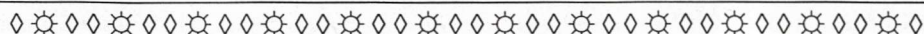
Sunku apskaičiuoti tuos nuostolius, kuriuos patyrėme dėl aktyvių visuomenės narių knygnešių įkalinimo, tremties. Piniginėmis baudomis buvo baudžiami slaptų lietuviškų mokyklų daraktoriai ir mokinių tėvai. Vis dėlto tėvai, patirdami nuostolius, neatsisakydavo mokyti savo vaikus skaityti gimtąjį raštą.

Spaudos draudimo politinės pasekmės. 40 lietuvių spaudos draudimo metų buvo pirma bendra iš socialinės baudžiamos išsivadavusios lietuvių tautos kova dėl gimtojo žodžio ir lietuviškos knygos. Ji suartino tautą – inteligentiją ir liaudį – bendroje nelaimėje ir bendroje kovoje, padėjo subręsti tautinei savimonei ir pasipriešinimo politinei priešpauzei sampratai. Atsirado pasitikėjimas savo jėgomis.

Greta visų nuostolių, kuriuos Lietuva patyrė dėl spaudos draudimo, ši Rusijos asimiliacinės politikos kryptis padėjo formuoti tautos laisvės mentalitetą. Mažojoje Lietuvoje leidžiama draudžiama lietuviška literatūra, periodiniai leidiniai išvengė Rusijos cenzūros. Ji nebūtų aprobavusi „Aušros“, „Varpo“, „Lietuvos ir Žemaičių Apžvalgos“, Maironio, V. Kudirkos knygų ar kūrinių, daugelio kitų leidinių, kurie knygnešių dėka buvo skaitomi ir padėjo demokratinių idėjų sklaidai. Visa ši literatūra buvo laisva nuo Rusijos imperijos, jos monarchijos protegavimo ir garbinimo. Ji populiarino Vakarų Europoje buvusias demokratines vertybes, Vakarų šalių kultūrą ir saugojo nuo jos izoliavimo.

Kokią visuomenę išugdė draudžiama literatūra, geriausiai parodė 1905 metų tautinis sukilimas ir Didysis Vilniaus seimas. To sukilimo metu valsčiuose ir liaudies mokyklose buvo šalinami asimiliacijai iš Rusijos atsiųsti raštininkai, mokytojai, įvedama raštvedyba ir mokymas lietuvių kalba. Didysis Vilniaus seimas paskelbė, kad caro valdžia yra pikčiausias priešas, ir pasisakė už Lietuvos autonomiją su demokratiniu seimu Vilniuje.

Vertinant visą pasipriešinimą Rusijos kolonizacijos politikai Lietuvoje XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje raišką, kova už lietuvišką spaudą, jos leidyba ir knygnešiai yra ryškiausias ir reikšmingiausias Rusijos valdžios rusifikacijos politikai pasipriešinimas. Knygnešiai, tapę tarpininkais tarp negausios lietuvių inteligentijos ir visos tautos, gabendami draudžiamą literatūrą iš tiesų apgynė Lietuvą nuo Rusijos kolonizacinės ir asimiliacinės politikos, siekusios sunaikinti tradicinę lietuvių literatūrą ir išstumti iš gyvenimo lietuvių kalbą bei tradicinę grafinę jos raišką, atskirti nuo integralių su Vakarų Europa šaknų. Knygnešiai ir spaudos draudimas prisidėjo prie lietuvių tautos susivienijimo bendram kultūriniam ir politiniam darbui ir išsivadavimui iš politinės priešpauzės.

Sveikiname naujus bendruomenės narius

Į VLB veiklą įsijungė:

Romuvos apyl.: Lina Šmitaitė
Egidijus Armalis
Julija Čajevskaja

Hamburgo apyl.: Aušra Bremer

1 2004/2005 m. renginių kalendorius

- spalio 8–10 d. *24-oji Lietuvių kultūros instituto mokslinė konferencija, Hüttenfelde*
- lapkričio 20–21 d. *Vokietijos LB darbuotojų suvažiavimas Hüttenfelde*
- 2005 vasario 26 d. *Centrinis Vokietijos LB Vasario 16-osios minėjimas Hüttenfeldo Bürgerhause*

INFORMACIJOMS leisti ir VOKIETIJOS LB aukojo

Alma Šiugždiniene 76,68 €
Witold Fugalewitsch 50,00 €

Širdingiausiai dėkojame!

VLB Valdyba

Vokietijos LB darbuotojų suvažiavimo metu

Š.m. lapkričio 21 d., 19:00 val.
Romuvos pilaitės salėje
rengiama

VAKARONĖ

Su įdomia ir linksma programa
*** **

Visi kviečiami atsilankyti
VLB valdyba

Atvykę į Hüttenfeldą, ieškote nakvynės?

Kambarys su pusryčiais:

vienam asmeniui € 18,00,
dviem asmenims € 36,00.

Kalbame lietuviškai.

Telefonas: 06256-1546

El. paštas: anthony@verselis.de

VOKIETIJOS LB DARBUOTOJŲ SUVAŽIAVIMAS

Š.m. lapkričio 20–21 d., Romuvoje, Hüttenfelde įvyksta Vokietijos LB darbuotojų suvažiavimas. Suvažiavime dalyvauti kviečiami visi. Numatyta tokia programa:

- Lapkričio 20 d., 20:00 val. Tradicinė vakaronė Romuvos pilaitės konferencijų salėje
- Lapkričio 21 d., 10:00 val. Suvažiavimo atidarymas, pranešimai, Bendruomenės aktualių klausimų svarstymas:
- 1) Lietuvių kultūros propagavimo užsienyje galimybės
 - 2) Užsienyje gyvenančių lietuvių teisės ir pareigos
 - 3) Grįžtančių į Lietuvą gyventi piliečių teisės pagrindai
- 19:00 val. Vakaronė su menine programa ir šokiais
- Meninę programą atliks Vasario 16-osios gimnazijos mokiniai
- Šokiams gros kapela
- Lapkričio 22 d., 10:00 val. Nutarimų bei rezoliucijų priėmimas

VOKIETIJOS LB VALDYBOS INFORMACIJOS

Informationsblatt der Litauischen Volksgemeinschaft in der Bundesrepublik Deutschland e.V.
Lorscher Str. 1, D-68623 Lampertheim-Hüttenfeld, Tel.: 0 62 56 - 85 990-15, Fax: 0 62 56-16 41, eMail: Info@VokLb.de
Bankverbindung: Deutsche Bank 24 Weinheim, BLZ 670 700 24, Konto-Nr. 581 7978
Aukotojams išrašome auką patvirtinančias pažymas, kurias pristačius mokesčių inspekcijai, taikomos mokesčių nuolaidos.
Gautus rankraščius taisome ir trumpiname savo nuožiūra. Spausdinama medžiaga nebūtinai atstovauja VLB Valdybos nuomonei.
Pasinaudojant INFORMACIJŲ žiniomis, maloniai prašome nurodyti šaltinį ir mums atsiųsti vieną leidinio egzempliorių.